

KARAYCADAKİ ALINTI KELİMELER

The Loanwords in Karaim

Заимствованные слова в караимском языке

Abdulkadir ÖZTÜRK*

Gazi Türkiyat, Bahar 2015/16: 143-164

Özet: Türk dilini İbrani alfabesiyle yazan Karaylar, varlığını on asırdır koruyarak bugüne taşımışlardır. Günümüzde yok olma tehlikesi altında olan Karaycanın söz varlığı incelendiğinde çeşitli etkenler sonucu farklı dillerden pek çok alıntılara yer verildiği görülmüştür. Baskın diller, özellikle Slav dilleri Karaycayı etkisi altına alırken; yansımalarını söz varlığı başta olmak üzere gramer yapısına kadar hissettirir. Batılı dilciler tarafından code-copying, Türkiye dilcileri tarafından alıntılama / kopyalama şeklinde kullanılan terim, diller arası etkileşimin irdelendiği bir konu alanıdır.

Bu çalışmada, Karaycadaki alıntı kelimeler, söz varlığı açısından değerlendirilip sınıflandırılacak ve alıntılama üzerine düşünceler, bazı tespitler doğrultusunda ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Alıntı kelimeler, Karay, Söz varlığı

Abstract: Karaites are written the Turkish language with the Hebrew alphabet and they have carried their existence from ten centuries to today. Today, Karaim Language is under the threat of disappearance and it is seen that the given place to many quotations from the other languages when analyzed the vocabulary of Karaim Language as a result of several factors. While the dominant languages, especially Slavic languages influence the Karaim Language, They feel the their reflections. These are mainly vocabulary and the grammar structure. The term is used in the form code-copying by Western linguist and is used in the form alıntılama by linguists of Turkey. It is the area that examined of the interaction between languages.

In this study, the quotes in Karaim language will comment and classify as vocabulary. The ideas will exhibit about the quote in line with some determination.

Key Words: Loanwords, Karaim, Vocabulary

Аннотация: Караимы, которые в письме употребляют еврейский алфавит, сохранили свое существование на протяжении десяти веков. При исследовании запаса слов Караимского языка, который на сегодняшний день является одним из вымирающих языков, выявлено много заимствованных слов принятых из ранних языков и по разным причинам. Доминирующие языки, особенно славянские языки, взяли под свое влияние караимский язык; этот факт можно заметить и в запасы слов, и в грамматической структуре языка. Термин alıntılama / kopyalama (заимствование) известная у западных лингвистов как code-copying является между языковой взаимодейственной темой. В этом исследовании, определяются заимствованные слова в Караимском языке, приводится ихняя классификация, а также будут представлены некоторые определения о них опираясь на некоторые выводы.

Ключевые слова: заимствование, караимский, запас слов.

* Dr., Erciyes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE.
akadirozturk@erciyes.edu.tr

1. Giriş

Kuzey-Batı grubu Türk lehçeleri arasında bir çağdaş Kıpçak temsilcisi olan Karayca¹, uzun yıllar Trakay, Haliç ve Kırım diyalektleri olmak üzere üç kolda devam etmiştir. 1929 yılında yayınlamış olduğu *Karaimische Texte Im Dialekt Von Troki* adlı çalışmasında T. Kowalski, bu üç diyalekt için bir sınıflandırma yapmış ve Kırım diyalektini *Doğu Karaycası*, Trakay ve Haliç diyalektlerini de *Batı Karaycası* olarak gruplandırmıştır. *Kırım Karaycası* pratikte kullanılmayan bir diyalekt olmasına rağmen günümüzde Kırım ve Moskova'da yaşayan Karay toplulukları tarafından canlandırılmak istenmektedir. Ancak diğer iki diyalekt günümüzde devam etmekle birlikte, *Haliç Karaycası*nın durumu iyi değildir. Haliç'te 2002'de sadece sekiz Karay bu diyalekti konuşurken günümüzde bu sayı ikiye düşmüştür (Csató 2002: 135). Diğer Karaylar ise yaşadıkları ülkelerin dillerini tercih etmiş durumdadırlar. *Trakay Karaycası* bugün Karaycanın en canlı diyalektidir. Diğer bölgelere oranla en derli-toplu ve canlı Karay nüfusu Trakay'dadır. Ancak burada da Karayca konuşurlarının sayıları her geçen gün azalmaktadır. 30 civarında Karay tarafından *Trakay Karaycası* devam ettirilmektedir. Karaylar, eski belge ve metinlerde İbrani daha sonra Leh ve Litvan kaynaklı Latin, 1945'den sonra ise Kiril alfabesi kullanmışlardır. Mykolas Firkoviçus, mevcut Litvanya imlâsını meydana getirmiş ve bugün onun ortaya koyduğu yazı sistemi kullanılmaktadır.

Türkçe konuşan Karay bilginleri, İbranice yazılmış olan *Kutsal Kitabı* Kıpçak Türkçesine çevirmişlerdir. Bu çevirilerden sadece birkaçı basılmıştır. Pek çok elyazması çeviriler nüsha şeklinde korunmuştur. Bilinen en eski çeviri eser 16. yüzyılda olup *Haliç Karaycasına* aittir. *Trakay Karaycasıyla* yazılmış en eski çeviri eser ise 18. yüzyıla aittir (Csató 2010b: 169).

Türk dilinin tarihî ve çağdaş bir kolu olan Karayca ile ilgili çalışmalar, daha çok Batılı bilim adamları tarafından yapılmıştır. Karaycaya gereken önemi veren Batılı dilciler, sözlük çalışmaları başta olmak üzere, Karayca dilbilgisi alanında pek çok çalışmaya imza atmışlardır. J. Grzegorzewski, T. Kowalski, A. Mardkowitz, A. Zajackowski, O. Pritsak, M. Nemeth, K. E. Musaev, A. Dubinski, E. Csato, Y. A. Polkanov, S. Szyszman, H. Jankowski, D. Smetek, T. Harviainen gibi bilim adamlarının çalışmaları bu alanda yapılacak çalışmalara kaynaklık etmektedir. Özellikle Türkiye'de bu alanda çok az Türkolog tarafından çalışmalar yapılmaktadır. Böylelikle Türkiye'de bu alana gereken önemin verilmediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Türk dilcileri ve araştırmacıları tarafından ortaya konulan çalışmalar, Türkiye'deki Karayca çalışmalarının geleceğine yön veren çalışmalar

¹ Dilcilerin ortak görüşü Karayca'nın çağdaş Kıpçak Türkçesinin temsilcisi olduğu yönündedir. Eski Türkçenin izlerini taşıyan ve Oğuzcanın yer yer etkilerinin görüldüğü Karaycanın hangi Türk lehçesi grubunda yer alması gerektiği tartışılmalıdır. Bu tartışma, ayrı bir çalışmada tarafımızdan ele alınacaktır.

durumundadır. Bu alanda hazırlanacak yayınlar, lisanüstü tezler, araştırma projeleri yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalan Karaycanın Türk dilindeki yeri başta olmak üzere pek çok konunun aydınlatılmasına imkân sağlayacağı gibi farklı inançların kültürel ve sosyal birlikteliğini de ortaya koyabilecektir. Bu bakış açısıyla Türkiye’de Timur Kocaoğlu, Tülay Çulha, Selma Gülsevin, Özlem Kazan, Faruk Gökçe, Ercan Alkaya, Hüseyin Yıldız gibi araştırmacıların bu alandaki çalışmaları² önemli olmakla birlikte yeterli değildir. Bu alandaki çalışmaların artması ve derinleşmesi gerekmektedir. (Csató 1998: 59, 2008: 166-167, 2010a: 261-262; Çulha 2006: 9; Özkan 2007: 279-283; Öztürk 2014a; 4, 2014b: 5; Szyszman 1989: 30-31).

Türk dili, eski dönemlerden başlayarak Sanskritçe, Moğolca, Çince, Arapça, Farsça, İbranice, Rumca, Ermenice, Rusça, Balkan ve Slav dilleri ile karşılıklı kelime alışverişinde bulunmuştur. Tarihte Museviliği seçen Karayların dilindeki İbranice kelimeler ile Polonya, Litvanya, Ukrayna ve Rus toplumlarıyla kurulan ilişkiler neticesinde Slav dillerinden alınan ödünçlemeler, Karaycadaki alıntılama boyutunu gözler önüne sermektedir.

Alıntı kelimeler konusu pek çok araştırmacının ilgisini çekmekte ve bu alanda pek çok çalışma yapılmaktadır.

2. KARAYCADAKİ ALINTI KELİMELE VE KULLANIMLARI³

Türk dilini İbrani alfabesiyle yazan, varlığını on asırdır koruyarak bugüne taşıyan, günümüzde de yok olma tehlikesi altında bulunan Karayca için alıntılama

² Bu alanda yapılan bazı önemli çalışmalar: Alkaya, E. (2006), *Dil ve Söz Bağlamında Kırım Karay Türklerinin Atasözleri*, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 20, s. 89-99.; Çulha, T. (2002), *Seraya Şapşal’a Göre Karay Türkleri ve Karayca*, Türk Dilleri Araştırmaları C. 12, İstanbul, s. 97-188.; Çulha, T. (2006), *Karaycanın Kısa Sözcüğü*, Karayca-Türkçe Kısa Sözlük, Dil ve Edebiyat Dizisi 6, İstanbul, s. 235.; Çulha, T. (2009), *Karayca Bir İnceleme: Sekirme Yoraları*, Dil Araştırmaları, S. 4, s. 37-55.; Çulha, T. (2010), *Kırım Karaycasının Katkı Mecması Metin-Sözlük-Dizin*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 46, 660 s.; Gökçe, F. (2000), *Karay Türkçesinin Fonetigi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 153 s.; Gülsevin, S. (2006), *Karay Türkçesinde Oğuzca Unsurlar*, I. Türk Dünyası Kültür Kurultayı, EÜ. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, 9-15 Nisan 2006, İzmir (Bildiriler, C. III, s. 985-992); Gülsevin, S. (2010), *Günümüz Karay Türkçesi (Giriş-Dil Özellikleri-Metinler-Söz Dizini) ve Türk Lehçeleri Arasındaki Yeri*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.; Gülsevin, S. (2013), *Karay Türkçesinin Kendisine Has Özellikleri ve Türk Lehçeleri Arasındaki Yeri*, Karadeniz Araştırmaları, S. 36, s. 207-222.; Kazan, Ö. (2002), *Litvanya Karaylarına Ait Dini Metinler (Giriş, Gramer, Transkripsiyonlu Metin, Çeviri, Dizin)*, I-II-III-IV Cilt, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.; Kocaoğlu, T. (2006), *Karay: The Trakai Dialect, Languages of World/Materials 458*, Lincom Europa, Munich, 245 s.; Yıldız, H. (2009), *Karay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değer Kelimeler*, Gazi Türkiyat, S. 5, s. 611-659.

³ Sözcüğüne yönelik Karaycadaki alıntı kelimeler üzerine daha önce Tülay Çulha, *Karaycanın Kısa Sözcüğü* adlı çalışmasının *Türk Dilleri Dışındaki Dillerin Dizini* bölümünde yer vermiş ve Karaycadaki alıntı kelimelerin dizinini ve alındıkları dillerdeki kullanımlarını ele almıştır.

nedenleri incelenecek olursa öncelikle dinî yaşamın gereksinimlerini karşılamak için bilgi alıntılarına başvurdukları ve yaşadıkları bölgelerde azınlık olmaları sebebiyle de baskın dillerin yoğun etkisi altında kaldıkları görülür. Özellikle Slav dilleri, Karayca'yı neredeyse her düzeyde; ses ve şekil bilgisi, sözdizimi ve söz varlığı bakımından doğrudan etkilemiştir. Bunun yanı sıra İbranice, Arapça ve Farsçanın yoğun etkileri görülmekle birlikte Yunanca, İtalyanca, Fransızca, Moğolca ve Aramiceden de az sayıda ödünçlemeler yapılmıştır (Karaağaç 1997: 499-500; Németh 2010: 200).

Karayca üzerine hazırlanmış en kapsamlı sözlük olan ve 1974 yılında N. A. Baskakov- A. Zajackowski- S. M. Şapşal tarafından yayınlanan *Karaimsko-Russko-Polskij Slowar* (Karayca-Rusça-Lehçe Sözlük), Karaycadaki alıntı kelimelerin ortaya konulmasında en temel kaynaktır. Bu kaynak temelli yapılan bu çalışmada gramatik ve sentaktik alıntılmalara değinilmeyecek leksik açıdan Karaycadaki alıntılmalara yer verilecek; Karaycadaki alıntı kelimeler, kullanım alanlarına ve alındıkları dillere göre sınıflandırılarak gösterilecektir.

2. 1. Aramiceden Geçen Alıntı Kelimeler

girsā (t) 'Kitab-ı Mukaddes'in orijinal metni'.

2. 2. Belarusçadan Geçen Alıntı Kelimeler

d'akuy (t) (дзякуй) 'teşekkür etmek'; *moketert'* (t) (мокоцэрт) 'topraktan yapılan çanak, kâse'.

2. 3. Arapçadan Geçen Alıntı Kelimeler

abdāl (k) (ابدال) 'aptal, budala'; *acayip* (tk) / *adžayip* (h) (عجابيب) 'acayip'; *acēb* (k) (عجب) 'acaba, hayret, şaşkınlık'; *adžeblen- lēdžēblen- lēdžēyiplen- lēdžēplen-* (k) 'şaşırmak, hayretler içerisinde kalmak'; *acēle* (k) (عجل) 'acele, ivedi'; *aval* (thk) (اول) 'evvel, eski zamanlar'; *adēp* (h) (عذاب) 'ceza, azap'; *adēplēvcı* (h) 'cezalandırıcı'; *adžeble- lēdžēple-* (k) 'mahkûm etmek'; *ēdēp* (k) (ادب) 'edep, terbiye'; *adeple-* (h) 'cezalandırmak'; *adži* (h) (حج) 'hacı, hac ziyareti yapan'; *adet'* (t) / *adēt* (hk) / *ēdēt* (k) (عادت) 'âdet, töre'; *afat* (k) (افت) 'afet, korku, dehşet'; *ahır* (k) (اخير) 'ahir, son'; *ahrat* (k) 'ahiret, dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya'; *ahmak'* (k)

(احمق) 'ahmak, aptal, budala'; *akla*^a (th) 'sünnet derisi, sünnette alınan parça'; *aklaflan-* (h) 'sünnetsiz olmak' (Musevi olmayanlar için kullanılır); *akibat* (th) (عاقبت) 1. 'umut' 2. 'akıbet, son'; *ak'il* (k) / *akıl* (th) (عقل) 'akıl'; *ak'rèbè* (k) (اقربا) 'akraba'; *ak'rèn* (k) (اقران) 'akran, yaşıt'; *ak'tar* (k) (عطار) 'baharat veya güzel kokular satan kimse veya dükkân'; *attar* (k) 'eczacı'; *alam* (th) (علم) 'bayrak'; *alamlan-* (th) 1. 'atanmak, görevlendirilmek' 2. 'bayrağı, sancağı taşımak'; *alêfa* (h) (علوفه) 'maaş; Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret'; *alyem* (t) (الهام) / *alyèm* (h) 'esin, ilham'; *alyeml'an-* (t) 'esinlenmek' > *alyem*; *alyemlan-* (t) 'esinlendirmek, ilham vermek, coşturmak'; *Allaħ* (k) (الله) 'Allah'; *almaz* (t) / *almas* (th) (الماس) 'elmas' (R. алмаз); *aman* (k) (امان) 'aman, merhamet'; *amanat* (th) (امانت) 1. 'rezerv(e), stok' 2. 'rehin, ipotek'; *ar* (k) (عار) 'haya, ar, utanç'; *askèr/èskèr* (k) (عسكر) 'asker, er'; *aşk*' (k) (عشق) 'aşk, aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevdâ'; *âşik*' (k) 'âşik, bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan'; *aver* (t) / *avèr* (h) (حوا) 'hava'; *avèrgè cıyar-* (h) 'havalandırmak, içine hava karıştırmak'; *avèr yic-* (h) 'nefes almak'; *avèslık* (k) (هوس) 'arzu, istek, heves'; *ayıp* (thk) (عيب) 1. 'leke' 2. 'namussuzluk' 3. '(fiziksel) sakatlık'; *ayıpla-/ayıbla-* (k) 'ayıplamak, kınamak'; *aziz* (h) / *aziz'* (t) / *azız/èziz* (k) (عزيز) 'aziz, kutsal'; *azizlik* (h) / *aziz'lik* (t) / *azızlık*' (k) 'kutsallık'; *aziz' tut-* 'kutlamak'; *aziz et-* (th) 'kutsamak, dini törenle kutsamak, takdis etmek'; *azizlan-* (k) / *azizlen-* (h) 'takdir edilmek'; *batil* (th) / *batil* (tk) (لباط) 1. 'sahte, düzme' 2. 'yasak'; *bayit* (t) / *bèyit* (k) (بيت) 'beyit, koşuk, nazım'; *bazı* (k) (بعض) 'bazı, biri, kimi'; *bazı-bazı/ba'zı-ba'zı* (k) 'bazı bazı'; *bazın* (k) 'bazen'; *bèk'ar* (k) (بكار) 'bekâr'; *bèla/bèl'a* (k) (بلا) 'bela, dert'; *ber'ak'at*' (t) (ركتب) 'hayır duası'; *bèrèket* (h) 'bolluk, bereket'; *bèrèket* (k) 1. 'hayır duası' 2. 'bereket, bolluk'; *bèħzun/bèħeun* (k) (محزون) 'mahzun, hazin'; *bèz* (hk) (بز) 'bez, kumaş'; *burç* (k) (برج) 1. 'mağara, zindan' 2. 'kule'; *camı* (k) (جامع) 'cami'; *canat* (k) (تجن) 'cennet'; *carız* (k) (غرض) 'kötü kalpli'; *ciml'a/cuml'a* (k) (جملة) 'tüm, bütün, cümle'; *cins/cins* (t) / *džins* (h) (جنس) 'cins, tür'; *džin'tle-* (t) / *džiltle-* (k) (جلد) 'ciltlemek'; *coyap* (k) (جواب) 'cevap, karşılık, yanıt'; *cèvap* (k) / *džuwap* (h) 'cevap, yanıt'; *cuvyer* (t) (جوهر) 'cevher, kıymetli'; *džèvger/džèvçèr* (h) 'mücevher'; *džuçèr* (h) / *cohar* (k) 'değerli taş'; *cumaa; cumaa gun* (k) (جمعه) 'Cuma (günü)'; *cunabèt* (k) (جنابت) 'alçak'; *curum* (t) (جرم) 1. 'çarpışma' 2. 'ceza'; *džurumla-* (t) / *džurumla-* (h) / *džurumle-* (k) 'ceza kesmek/yazmak'; *cubè* (k) (جبه) 'cübbe'; *cèb* (tk) (جيب) 'cep'; *cèvaçir* (k) (جواهر) 'cevahir, cesur'; *cèviz* (k) (جوز) 'ceviz'; *cèyinnèm* (t) / *džèginèm/džèyinèm* (h) / *geyinnom* (th) (جهنم) 'cehennem'; *džaman* (h) / *zaman* (thk) (زمان) 'zaman'; *džaht* (h) (جهد) 'acele, bir işi çabuk sonlandırmak'; *džımayat* (h) (جماعت) 'cemaat, topluluk'; *dabut* (k) (تسبوت) 'tabut'; *dak'k'a* (tk) (دقيقة) 'dakika'; *dava* (k) (دعوا) 'dava, tartışma'; *davu* (k)

⁴ 'sünnetsiz olmak'. bkz. El-Mu'cemu'l-vasit, Mecma'u'l-lugati'l-'Arabiyye, El-Mektebü'l-İslamiyye, İstanbul (tarihsiz), s. 659.

⁵ *gulfè(t)* 'sünnette alınan parça'

'yargılanma'; *dayım* (k) (مِندَا) 'süreklî, devamlı'; *déftêr* (hk) (دِفْتَر) 'defter'; *dêlal* (k) (دِلَال) 'simsar'; *dêvir* (k) (دَوْر) 'devir, dönem'; *devl'at* (t) / *dêvlet* (h) (دَوْلَت) 'güç, kudret'; *dirêm* (k) (دِرَم) 'sürgü'; *din* (t) (دِين) 'din'; *dinar* (k) (دِينَار) 'karo'; *dunya* (th) / *dun'ya* (t) / *dun'è* (k) (دُنْيَا) 'dünya'; *êcemi* (k) (اِعْجَمِي) 'acemi'; *ênayat* (th) (عِنَايَت) 'göz'; *ênk'as/ênk'astan* (k) (قَصْدًا) 'kasten, kasıtlı'; *êsmêri* (k) (اِسْمَر) 'esmer'; *falan* (hk) / *fêlan* (k) (فِلَان) 'falan, filan'; *fal'ak/felek* (k) (فَلَك) 'felek'; *fark* (k) (فَرْق) 'fark'; *fark'ına bar-* (k) 'farkına varmak'; *fark'ında bol-* (k) 'farkında olmak'; *fark'laştır-* (k) 'kıyaslamak, mukayese etmek, karşılaştırmak'; *fasıl* (k) (فَصْل) 'olay'; *fayda êt-* (thk) (دَفْعًا) 'fayda etmek'; *fayda ker-* (thk) 'faydalı olmak'; *faydalı bol-* (thk) 'faydalı/yararlı olmak'; *faydalı êt-* (thk) 'fayda getirmek/vermek'; *fêna* (k) (فَنَا) 'fena, kötü'; *fênalaş-* (k) 'fenalaşmak, kötüleşmek'; *fêşfêşelen-* (k) (وَسْوَس) 'vesveselenmek, evhamlanmak, kuşkulananmak'; *fırsat tap-* (k) (فِرْصَت) 'fırsat bulmak'; *fırsatı k'açır-* (k) 'fırsatı kaçırmak' *fıstık* (k) (فِسْتِيق) 'fıstık'; *fikir* (thk) (فِكْر) 'fikir'; *fikir êt'/et-* (thk) 'düşünmek, aklından/içinden geçirmek/geçmek'; *fil* (thk) (فِيل) 'fil'; *fiyat* (k) (اِتْنَف) 'fiyat, ücret'; *fiyat arttır-* (k) 'fiyat arttırmak/yükseltmek'; *fodullan-/fodullan-* (k) (فَضْل) 'gururlanmak'; *gam/γam* (k) (غَم) 'gam, keder, tasa'; *gammal* (k) / *γamal* (h) (حَمَال) 'hamal'; *ganimêt* (k) (غَنِيمَت) 'ganimêt'; *garib* (h) / *γêrip/gêrip* (k) (غَرِيب) 'garip, tuhaf'; *gayri* (k) (غَيْر) 'gayri, başka, öteki'; *γadar* (k) (قَدْر) 'kadar, dek, değin'; *γadir* (th) / *hadir/hazır/γazır* (k) (حَاضِر) 'hazır'; *γayıp* (k) (غَيْب) 'kayıp'; *habar* (thk) / *habêr* (k) (خَبَر) 'haber'; *habarlan-* (th) 'haber almak, öğrenmek'; *habar ber-/bêr-* (thk) 'haber vermek/duyurmak'; *habar êt-* (thk) 'haber etmek, bildirmek'; *hadım* (k) (خَادِم) 'hadım'; *halayik* (k) (قِنْخَلَا) 'esire'; *halk* (th) / *halk'/halk/γalk'* (k) (خَلْق) 'halk'; *halka* (h) / *γal'ka* (h) (حَلْقَه) 'halka, bilezik'; *hamur bas-* (thk) (خَمِير) 'hamur yoğurmak/karmak'; *hamila* (th) (حَامِل) 'hamile'; *harab* (k) (خَرَاب) 'harap, virane'; *harab êt-* (k) / *harap êt-* (tk) 'harap/tahrip etmek'; *harapla-* (h) 'kötü söz söylemek, kötülemek, yermek'; *harac* (k) (خَرَاج) 'haraç'; *haram* (h) (حَرَام) 'haram'; *harç* (hk) / *harç* (tk) (خَرَج) 'harç, gider'; *hardžla-/harçla-/γarçla-/hardž êt-/γardž êt-* (k) 'harcamak, sarf etmek, kullanmak'; *hasap* (k) (قَصَاب) 'kasap'; *kasapçı* (h) 'kasapçı'; *hasêvêt çêk-* (k) (قَسْوَت) 'kasvet/sıkıntı çekmek, iç sıkıntısı çekmek'; *hasêvêt êt-* (k) 'sıkıntı etmek'; *hasip* (th) (حَسَاب) 'sayı, numara'; *χêsab/χêsap* (k) 'hesap'; *hasêplê-* (h) / *hisab êt-/χêsab êt-* (k) 'hesaplamak, hesap etmek'; *haşhaş* (k) (خَشْخَاش) 'haşhaş'; *hata* (k) (خَطَا) 'hata, yanlış'; *hatır* (hk) (خَاطِر) 'hatır'; *hatır êt-* (hk) 'saygı göstermek' *hatır say-* (hk) 'hatır saymak, saygısı olmak'; *haya* (k) (حَيَا) 'haya'; *hayır* (thk) (خَيْر) 'hayır, yarar'; *hayıfla-* (t) (حَيْف) 'acımak, üzülmek'; *hayıf êt-* (th) 'hayıflanmak, üzüntü duymak'; *hayıfsun-* (t) 'acımak, üzülmek'; *hizmet* (k) (خِدْمَت) 'hizmet'; *hizmet êt-* (k) 'hizmet etmek'; *hof* (th) (خَوْف) 'korku, endişe'; *hof êt-* (th) 'korkmak, endişe etmek'; *hok'mat* (k) (حَكْمَت) 'bilgelik'; *hucra* (k) / *hucura* (t) / *hudžura* (h) (حَجْرَه) 'hücre, oda'; *hurmat* (k) (حُرْمَت) 'hürmet'; *γak* (k) (حَق) 'adalet, hak'; *γalva* (k) (حَلْوَا) 'helva'; *γamam* (k) (حَمَام) 'hamam'; *γavês* (k) (هَوَس) 'heves, arzu'; *γavêslê-* (k) 'heves etmek, hayal etmek, düşlemek'; *γêvês êt-* (k) 'heves etmek, istemek, arzulamak'; *γavuz* (k) (حَوْض) 'havuz'; *γayvan* (k) (حَيْوَان) 'hayvan'; *hayvanat* (k) 'hayvanlar'; *γaz* (k) (حَظ) 'haz, zevk';

χazla- (k) 'tadını çıkarmak, zevk duymak/almak'; *χaz êt-* (k) 'haz etmek, zevk almak, sevmek'; *χaza* (thk) (هوا) 'hava'; *χêkim* (k) (حكيم) 'hekim, doktor'; *χêl'al* (k) (حلال) 'helal'; *χêl'bêt/êl'bêttê* (k) (البيت) 'elbette'; *χêndêk* (k) (خندق) 'hendek'; *χêraret* (k) (حرارت) 'hararet'; *χêsır* (k) (حصير) 'hasır'; *χırk'a* (k) (خرقه) 'hırka'; *ıspat* (k) (اثبات) 'ispat, kanıt'; *ıřtaχ* (k) (اشتها) 'iştah'; *ıbadêt* (k) (عبادت) 'ibadet'; *ıdar* (th) (اداره) 'idare, yönetim'; *ıktıza* (k) (اقتضا) 'gereksinim, ihtiyaç'; *ılac/il'ac* (k) (علاج) 'ilaç'; *ılayık/ilayık'* (k) (قديلا) 'layık, uygun, münasip'; *il'let* (k) (تعل) 'illet'; *imza* (k) (امضا) 'imza'; *imêt* (h) (امت) 'millet, ulus, ümmet'; *ink'ar* (k) (انكار) 'inkar etme, kabullenmemeye'; *iřarêt* (k) (اشارات) 'işaret'; *k'abul* (k) (قبول) 'kabul'; *k'adir* (k) (قدر) 'kudret, güç'; *kafês* (h) / *kufas* (t) (قفص) 'kafes'; *kahır* (th) (قهير) 'öfke, hiddet'; *kala* (th) (قلعه) 'kale'; *kalêm* (h) (قلم) 'kulp, kol, sap'; *k'amar* (k) (قمر) 'kamer, ay'; *kamaz* (h) / *kammaz* (t) / *k'ambaz/k'anbaz* (k) (غماز) 'iftiracı'; *k'anaat* (k) (قناعت) 'kanaat, görüş'; *kantar* (th) (قطار) 'kantar, terazi'; *kayyam* (th) / *kan'yam* (t) (قيم) 'bozulmaz, sarsılmaz'; *kefil* (h) (كفيل) 'kefil, şahit'; *kefin* (h) / *kefin'* (t) (كفن) 'kefen'; *kefir* (h) (كافر) 'kâfir, günahkâr'; *kêrê* (k) / *ker'at'* (t) (كر) 'kez, kere, defa'; *ketên* (h) (كتان) 'keten'; *kıbla* (th) (قبليه) 'kible'; *kira* (k) (كرا) 'kira'; *kitab* (h) (كتاب) 'kitap'; *kudrat* (th) (قدرت) 'kudret, güç'; *kufur* (k) / *k'uf'ur* (t) (قفر) 'küfür'; *küfürle-* (k) (Ar.) 'küfretmek'; *kuvat* (th) (قوت) 'kuvvet'; *lakabla-* (th) (لقب) 1. 'lakap takmak, (takma) ad vermek' 2. 'hakaret etmek, (gönlünü) kırmak, incitmek'; *levya* (h) (لوح) 'levha'; *lezêt/nêzêt* (k) (لذت) 'lezzet, tadım'; *lobêt* (k) (نوبت) 'nöbet, sıra'; *lok'um* (k) (حلقم + راحت) 'lokum'; *madžunla-* (h) (معاجن) 'macunlamak, ilaç sürmek, ilaçlamak'; *mayara* (h) (مغاره) 'mağara'; *mahluk'at* (k) (مخلوقات) 'canlı, mahlûkat'; *mahta-* (thk) (مدح) 1. 'övmek' 2. 'belirlemek, taayyün etmek'; *mak'am* (k) (مقام) 'makam, mevki'; *mak'as* (k) (مقص) 'makas'; *mal'yem* (th) / *mal'xem* (t) / *mêl'xem* (k) (مرهم) 'bandaj, sargı'; *mamêle* (k) (معمله) 'tefecilik, fazicilik'; *markab* (t) (مركب) 'at arabası'; *mask'ara* (k) (مسخر) 'külhanbeyi'; *maşal* (thk) (مثل) 'anlatma, masal'; *maşalla* (k) (اللهماشاء) 'maşallah, bravo!'; *mavı* (k) (مائي) 'mavi (renk)'; *mêres* (t) / *mêrês* (k) (ميراث) 'miras'; *mer'as l'a-/mêresle-* (t) / *mêrêsle-* (k) / *mêrêslê-* (h) 'miras kalmak'; *mêzêkle-/misk'illa-* (k) (مزاج) 'alay etmek'; *mınasıb/minêsib* (k) (مناسب) 'münasip, uygun'; *miacêt-* (h) (مراجعت) 'müracaatta bulunmak'; *mil'k* (k) (ملك) 'sahiplik, sahip olma'; *mil'let* (k) (ملت) 'millet'; *minnêt* (k) (نتم) 'minnet'; *mishara* (t) (مزاج) 'řaka, latife'; *mis'kin* (k) / *mis'kin'* (t) (مسكن) 'miskin, tembел, uyuşuk'; *mis'kinlên-* (h) / *mis'kin'l'an'-* (t) 'yoksullaşmak, fakirleşmek'; *miyuşla-* (t) (ملوث) 'kirletmek'; *morêkêp/murêkêb* (k) (مركب) 'mürekep'; *muamma* (h) (معما) 'belirsiz, muamma'; *muhalif* (k) (مخالف) 'karşıt, muhalif'; *muhtaçlık* (h) (محتاج) 'muhtaçlık, muhtaç olma'; *murad/murat/murad* (k) (مراد) 'istek, arzu, murat'; *musêfir* (k) (مسافر) 'misafir'; *müšêfir al-* (k) 'misafir kabul etmek'; *musk* (h) / *muşk/musk* (t) (مسك) 'misk, güzel koku'; *muşêvrê* (k) (مشاور) 'müşavere, toplantı'; *müşêvrêêt-* (k) 'görüşmek, müşavere etmek, müzakere etmek'; *muşkul'* (k) (مشكل) 'müşkil, zor, çetin'; *mêhrum/mêxrum* (k) (محرم) 'mahrum, yoksun'; *mêxêle* (k) (محله) 'mahalle'; *mêktub/mêktup/mêhtub* (k) (مکتب) 'mektup'; *mêktupleş-* (k) 'mektuplaşmak,

yazışmak'; *mèlek/mèlek'* (k) / *mèlèh* (h) (ملك) 'melek'; *mèmekèt* (k) (مملكة) 'memleket'; *mèmnun* (k) (ممنون) 'memnun, hoşnut'; *memnun bol-* (h) 'memnun/hoşnut olmak'; *mèmnunèt-* (h) 'memnun etmek'; *mènèl/mèxne* (k) (معنا) 1. 'mana, anlam' 2. 'bahane'; *mèram* (k) (مرام) 'istek, arzu'; *mèrcan* (k) (مرجان) 'mercan'; *mèşarba/mèşèrbè* (k) (مشربه) 'kadeh, küçük bardak, maşrapa'; *naamat* (k) / *namet'* (t) / *namèt* (th) (نعمت) 'mal, mülk, eşya'; *na'ıs* (h) (نقش) 'işleme, nakış'; *nal* (thk) (نعل) 'nal'; *nalet/nèlet* (k) (لعنت) 'lanet edilen, istenmeyen'; *nazir* (h) (ناظر) 'prens'; *niyèt* (t) (نيةت) 'niyet'; *nizam* (k) (نظام) 'nizam, düzen'; *nèfès* (k) (نفس) 'nefes'; *nèfst* (h) 'ruh, can, nefes'; *nèfile/nèfil'* (k) (نفايله) 'nafile'; *nèsaat/nèsiyot/nèsiyèt* (k) (نصيحت) 'talimat, yönerge'; *nèsaat èt-* (k) 'nasihat etmek/vermek'; *nur* (th) (نور) 'nur'; *ofak* (h) (افق) 'ufuk'; *omur* (k) / *om'ur* (t) (عمر) 'ömür, hayat'; *rèhmèt* (h) (رحمت) 'rahmet'; *rahmètlè-* (h) / *rahim èt-* (k) 'merhamet etmek, bağışlamak'; *raki* (h) / *rak'ı* (k) (راقی) 'raki, votka, içki'; *rèhan/rèhèn* (k) (رهن) 'rehin'; *resim* (t) / *rèsim* (h) (رسم) 'resim'; *rèzalet* (k) (ردالت) 'rezalet'; *rica* (k) (رجا) 'rica'; *ridža èt-* (k) 'rica etmek, istemek'; *ruhsèt* (k) (رخصت) 'ruhsat'; *ruhsèt bèr-* 'ruhsat vermek'; *saat* (tk) / *sayat/saxat* (th) (ساعت) 'saat'; *sabab/sabap/sèbèb/sèbèp* (k) (سبب) 'sebebi'; *sabır* (k) (صبر) 'sabır'; *saddık* (t) (صادق) 'adil, haklı, doğru'; *saxab* (k) (صاحب) 'sahip'; *sak'at* (k) (سقط) 1. 'bozuk, çürük' 2. 'sakat'; *sak'atla-* (k) 'sakat etmek, sakatlamak'; *savayət* (h) (صداقت) 'iyilikseverlik, hayırseverlik'; *sandal* (th) (صندل) 'sandal'; *sanduk/sandık'* (k) / *sanduh* (t) (صندوق) 1. 'sandık' 2. 'Nuh'un gemisi'; *sunduk* (th) / *sunduh* (t) 'bavul'; *sarağ* (k) (صراف) 'sarrağ'; *saraç* (k) (سراج) 'saraç'; *satır I* (h) (تطر) 'şen, neşeli, keyifli'; *satır II* (k) (ساطور) 'satır'; *sayran* (th) (سیر) 'seyran, gezinti'; *sayray èt'-(èt-)* (th) 'gezmek, gezinmek'; *sèdèf* (k) (صدف) 'sedef'; *sèrbèt* (h) / *şarbet'* (t) / *şèrbèt* (k) (شربت) 'şerbet'; *sèrt* (h) / *şert'* (t) (شرط) 'şart'; *şert' kes'-* (t) 'anlaşma yapmak/sağlamak'; *sèytan* (h) / *şiytan* (t) (شیطان) 'şeytan'; *sikir* (h) (نكر) 'övgü'; *sofi* (k) (صوفي) 'dinî-tasavvufî bir terim'; *sofra* (thk) (سفر) 'sofra'; *sufat* (tk) (صفت) 'tasvir (etme), betimleme'; *sukut*; *sukut ol-* (k) (سكوت) 'sessiz olmak, sessizlik'; *sunèt* (h) (سنت) 'sünnet'; *sunètlen-* (k) 'sünnet olmak'; *şaad/şayad/şaxad* (k) (شاهد) 'şahit'; *şayadlık' èt-* (k) 'şahitlik etmek, tanıklık etmek'; *şak'alaş-* (k) (شقا) 'şakalaşmak, şaka etmek/yapmak'; *şaraat* (k) (شريعة) 'şeriat; Kur'an'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku'; *şefaət* (k) (شفاعة) 'şefaət'; *şapaat èt-* (k) 'şefaət etmek'; *şèrèt* (k) (شریط) 'şerit'; *şık'ayat* (k) (شكائيت) 'şikâyet'; *şikaçat èt-* (k) 'şikâyet etmek, yakınmak'; *şibxè* (k) (شبهه) 'şüphè'; *şibbèlen-* / *şibxèlen-* (k) 'şüphelenmek, kuşkulanmak'; *şuxrèt* (k) (شهرت) 'şöhret'; *şukur* (k) / *şuk'ur* (t) (شكر) 'şükür'; *şukur èt-* (k) / *şukiur èt'-* (t) 'şükretmek'; *tabiyat* (k) (طبيعت) 'tabiat'; *tac* (tk) / *tadž* (h); *tacla-* / *tadžla-* (t) / *tadžla-* (h) (تاج) 'taç giydirmek'; *tahlit* (h) (تقليد) 'taklit'; *tak'at* (k) (طاقت) 'güç, kuvvet'; *tak'atsızlan-* (k) 'güçten düşmek, güç yitirmek, güçsüz kalmak'; *tamam* (hk) / *tammam* (h) (تمام) 'tamam'; *tamam ol-* (hk) 'tamam olmak'; *tamaşa* (tk) (تماشا) 'harika'; *taraf* (thk) (طرف) 'taraf, yön'; *tècribè* (k) (تجربه) 'tecrübe'; *tèrbiyè* (k) (تربيه) 'terbiye'; *tèsbèl/tèspi/tèspiy* (k) (تسبيح) 'tesbih'; *tèskèrè* (k) (تذکره)

'tezkere'; *tèvèkkul'*/*tèvèkèl'* (k) (توكـل) 'nafile, boş'; *tik'an* (h) / *tuk'an* (k) (دكان) 'dükkan, mağaza'; *uma* (h) / *umat* (k) / *umma* (th) (امت) 'millet, ulus, ümmet'; *ummèt* (h) / *ummet'* (t) (امت) 'ortaklık, birlik'; *vakille-* (h) (وكـيل) 1. 'hizmet etmek, memurluk etmek, vekil etmek' 2. 'tayin etmek, kararlaştırmak'; *vèdè* (k) (وعدـه) 'zaman, vakit'; *vèsiyèt* (k) (وصـيـت) 'vasiyet'; *vèzir* (h) (وزـير) 'vezir'; *vèznè* (k) (وزن) 'ölçü'; *yasır* (k) (اسـير) 'esir'; *yèmin* (k) (يـمين) 'yemin, ant'; *zaft*; *zaft èt-* (k) (ضـبـط) 'zapt etmek'; *zavtlan-* (k) / *zaftlan-* (h) 'zaptetmek, ele geçirmek'; *zahmet'* (t) / *zèçmèt* (k) (زحمت) 'zahmet'; *zahmet'lan'-* (t) / *zahmetlen-* (k) 'zahmet vermek, uğraşmak, emek vermek'; *zahra* (k) (ذخـيرـه) 'tane, tohum'; *zalim* (k) (ظـالم) 'zalim, acımasız'; *zarar* (k) (ضرر) 'zarar'; *zavk/zèvk'* (k) (ذوق) 'zevk'; *zevk'lan-* (k) 1. 'alay etmek, yermek' 2. 'eğlenmek, gönül eğlendirmek'; *zayıf* (k) (ضـعـيف) 'zayıf'; *zèkat'* (k) (زكـات) 'zekat'; *zèret* (th) (زيرت) 'mezar, kabir'; *zeret* (h) / *zer'at'* (t) 'mezarlık'; *zeytun* (t) (زيتون) 'zeytin'; *zıd/zıt* (k) (ند) 'zıt'; *ziyade* (k) (زيـادـه) 'ziyade'; *zift* (k) (زفت) 'zift'; *ziyafèt* (hk) / *ziyèfèt* (k) (ضيافت) 'ziyafet'; *ziyaret* (k) (زيارت) 'ziyaret'; *zulumla-* (th) (ظلم) 1. 'ezmek, baskı altında tutmak, zulmetmek' 2. 'elinden almak, elinden zorla almak'.

2. 4. Ermeniceden Geçen Alıntı Kelimeler

hac⁵ (h) (խայ) 'haç'; *hacla-* (h) / *haçla-* (tk) 'vaftiz etmek'.

2. 5. Farsçadan Geçen Alıntı Kelimeler

acdaya/açdaya (t) / *azdaya/adžır* (h) (اژدرها) 'ejderha'; *affèrim/afèrim* (k) (افـرـين) 'övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz, bravo'; *afta* (th) / *çafta* (tk) (هفتـه) 'hafta'; *ahır* (k) (أخـور) 'ahır, hayvan damı'; *alıça* (k) (الوج) 'erik'; *ambar* (k) (انبار) 'ambar, depo'; *arzula-* (k) (آرزو) 'istemek, arzu etmek'; *astar* (k) (آستر) 'astar: giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat'; *astra-* (آستر) (th) 'saklamak, gizlemek'; *aşayış* (t) (آسایش) 'asayış, bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik'; *asayıslan-* (h) / *aşayıslan-* (t) / *asayışlan-* (k) 'sakinleşmek, yatışmak, rahatlamak, Tanrı katında huzur bulmak'; *aşkara* (t) / *aşk'ara* (k) (آشكار) 'açık, açıkça'; *askartuvcu* (h) / *aşkartuvçu* (t) 'açığa/ortaya çıkaran'; *aşkar-* (t) 'görünmek, ortaya çıkmak'; *avara et-lavara èt'-* (hk) / *avare et'-* (t) (آواره) 'sorun çıkarmak, rahatsız etmek, sıkıntı vermek'; *avara ol-* (hk) 'dolaşmak, memleket memleket gezmek'; *ayna* (k) (آينه) 'ayna'; *ayna* (th) / *aynè* (k) 'Cuma (günü)'; *azarla-/tazirla-* (آزار) (k) 'azarlamak'; *azat* (th) (آزاد) 'özgür, hür'; *azatlı* (h); *azatlık* (th) / *azatlıh* (t) 'özgürlük, serbestlik; *azat bol-*

⁵ hac 'haç; Hıristiyanlığın sembolü sayılan ve birbirini dikey olarak kesen iki çizgiden oluşan biçim' Ermeniceden Farsçaya, Farsçadan da Karaycaya geçmiştir.

/azat iy- (th) 'kendini kurtarmak, özgürlüğüne kavuşmak'; *badam* (th) / *badem* (k) (بادام) 'badem'; *bay* (thk) / *bak* (h) (باغچه) 1. 'bahçe' 2. 'bağ'; *baya/başa* (th) (بها) 'fiyat'; *paşa, paşalı, paşalılık*- (k) 'pahalılaşmak, fiyat artmak'; *bahar/başar* (k) (بهار) 'bahar'; *baht* (tk) (بخت) 'mutluluk, saadet'; *bakla* (h) / *bak'la* (k) (بلاقلا) 'fasulye'; *bak'şış/bahşış* (k) (بخشیش) 'bahşış'; *barabar* (k) (برابر) 'beraber, birlikte'; *bars* (t) (پارس) 'pars, panter'; *baybak/baybah/baydbah* (h) / *baydbah* (t) (بدبخت) 'alçak, kötü, fena' ; *bazıryan/bézergen* (k) (بازركان) 'tüccar, satıcı'; *bél'ki* (k) (بلکه) 'belki'; *beter/bet'ar* (t) / *bêtar* (k) / *bêtêr* (hk) (بدرتر) 'beter, kötü, fena'; *bêdava* (k) (هوا + باد) 'bedava'; *bil'bil* (h) (بیلبل) 'bülbül'; *binyat* (thk) / *bun'yat* (t) (بنیاد) 'temel, taban, esas'; *birin'ç* (t) (برنج) 'pirinç'; *bostan* (tk) (بوستان) 'bahçe'; *can* (tk) (جان) 'can'; *canavar* (k) (جانوار) 'canavar; vahşi hayvan'; *cênges-* (h) / *çêngêş-* (k) / *çengeş-/çen'gaş-* (t) (چنگ) 'savaşmak, cenk etmek'; *çêngiş-* (k) (چنگ) 'hor görmek/bakmak'; *cênıyl* (h) / *çangal'/çêngel'* (k) (چنگال) 'çengel'; *cêmbir* (h) / *çember* (k) (چمبر) 'şal, başörtü'; *cêrik* (h) / *çerik* (tk) (چاریک) 'çeyrek'; *cêsmê* (h) (چشم) 'fiskiye'; *cığêr* (k) (جکر) 'karaciğer'; *cınjır* (t) / *zincir/zıncır/zincil/zıncıl* (k) / *sincir* (h) (زنجیر) 'zincir'; *džadu* (h) (جادو) 'büyücü'; *džomart; džomartla-* (h): (جومرد) 'cömert olmak'; *çarşaf* (k) (شب + چادر) 'çarşaf'; *çarşamba* (k) (چارشنبه) 'Çarşamba (günü); *çarşı* (k) (چارسو) 'çarşı, pazar'; *çatır* (tk) (چادر) 'çadır, otak'; *çengi* (k) (چنگی) 'çengi, dansöz'; *çêrçuvê* (k) (چارچوبه) 'çerçeve'; *çêşme* (k) (چشمه) 'çeşme'; *çirah* (t) (چرا) 'mum, çıra'; *çunki* (k) (چونکه) 'çünkü'; *danê/dênê* (k) (دانه) 'tane'; *darya* (th) / *derya* (tk) (دریا) 1. 'derya, okyanus' 2. 'uçurum'; *dêrd/dêrt* (k) (درد) 'dert'; *dêrman* (k) (درمان) 1. 'kurtuluş' 2. 'ilaç' 3. 'yardım'; *dil'bêr/dul'bêr* (k) (دلبر) 'yakışıklı'; *durbun* (k) (دوربین) 'dürbün'; *dusman* (k) (دشمنان) 'düşman'; *dut* (hk) (توت) 'dut (ağacı)'; *duvêr* (k) (یوارد) 'duvar'; *êgêr* (hk) (اگر) 'eğer'; *faşman* (t) / *fêşman* (k); *faşman êt'-* (t) / *fêşman bol-* (k) (پشیمان) 'pişman etmek, pişman olmak'; *firyat, firyat êt-* (th) (فرباد) 'feryat etmek'; *fl'ašt'a* (t) (فرشته) 'melek'; *gêrdan* (k) (کردن) 'boyun'; *gil'af* (t) / *gul'af* (k) / *g'ul'* (t) / *gul'* (k) (گل) 'gül'; *ginêh* (k) (گناه) 'günah'; *yammêsê* (h) (همیشه) 'her zaman'; *ham* (k) (خام) 1. 'yaş' 2. 'ham, olgunlaşmamış'; *harbuz* (h) / *harpuz* (k) (خریوز) 'karpuz'; *hasta* (thk) (خسته) 'hasta'; *hoca* (tk) / *hodža* (h) / *hoca* (k), *hoca êt-* (tk) (خواجه) 'zengin etmek'; *horoz* (k) (خروس) 'horoz'; *hurma* (thk) (خرما) 'hurma'; *çar* (k) (هر) 'her'; *çêm* (k) (هم) 'hem'; *çêrgêz/çêrgês* (k) (هرکس) 'herkes'; *çışım* (h) / *çışım* (t) (خشم) 'huşm, Allah'ın hiddeti'; *ızzan* (h) / *ızyan* (t) (زیان) 'zarar, zıyan'; *imit/umut/umid/umid/umit* (k) (امید) 'umut'; *incêy* (k) / *indžir* (h) (انجیر) 'incir'; *kavva* (th) (غوغا) 'kavga'; *kêrovan* (k) (کاربان) 'kervan'; *keške* (t) (کاشکی) 'keşke'; *ki* (th) (که) 'ki (bağlacı)'; *kikil* (h) / *kikil'* (t) (کاکل) 'kekil, zülûf'; *laf* (k) (لاف) 'laf, söz'; *legên/legên/lekên* (k) (لکن) 'geniş bakır kap, leğen'; *lekê* (k) (لکه) 'leke'; *lêklek* (h) (لکلك) 'leylek'; *leş* (k) (لاش) 'leş, ceset'; *luzg'ar* (k) (روزگار) 'rüzgâr'; *mal* (thk) (مال) 1. 'mal, eşya' 2. 'mal, mülk', 3. 'hayvan, mal'; *maymun* (tk) (میمون) 'maymun'; *mêrdvên/mêrdvên* (k) (تردیبان) 'merdiven'; *şardivan* (k) 'merdiven'; *mêydan* (k) (میدان) 'meydan, alan'; *moxor; moxorla-, moxorlan-* (th) (مهر) 'mühürle(n)mek'; *mundar/mundar*

(k) / *murdar*; *murdar èt-* (th) (مردار) 'kirlenmek'; *nam I* (k) (نام) 'ün, ad'; *nam II* (h) 'yaş'; *nan* (h) (نعناع) 'nane'; *nar* (th) (انار) 'nar'; *naraŋ* (h) (نارنج) 'portakal'; *nisan* (h) / *nišan* (tk) / *nišarèt/nišarèt* (k) (نشان) 'işaret, alamet'; *nisan* (h) 'harika, mucize'; *oruc* (h) / *oruç* (tk) / *oriç* (k); *oruc tut-*, *oriç tut-*, *oruç aç-* (روزه) 'oruç tutmak'; *padiša* (k) *patsay* (h) / *pađšah* (t) (پادشاه) 'padişah, hükümdar'; *papuc* (h) / *papuç* (tk) (پاپوش) 'pabuç, ayakkabı'; *para* (k) (پاره) 'para'; *parça* (k) (پارچه) 'parça, lokma'; *paršamba* (k) (پنجشنبه) 'Perşembe (günü)'; *pmdžira* / *pëndžere* (h) / *pëncërë* (k) (پنجره) 'pencere'; *pëda* (k) (پیدا) 'ortaya çıkma'; *pëliwan* (k) (پهلوان) 'dev (boyulu), pehlivan'; *pëncë* (k) (پنجه) 'pençe'; *pënilir* (k) (پنیر) 'peynir'; *përgë* (k) (پرچم) 'püskül'; *përgëm* (k) 'perçem, kakül'; *përdë* (k) (ردپ) 'perde'; *përgël* (k) (پرگال) 'pergel'; *pëş* (k) (پس) 'peş, ardı'; *pëşkar/pëşkir* (k) (پیشگیر) 'peçete'; *pëşkëş* (k) (پیشکش) 'bağış, armağan, hediye'; *pëşraf* (k) (پیشرو) 'melodi, ezgi'; *pëştimal* (k) (پشتمال) 'çarşaf, peştemal'; *piala* (h) (پیاله) 'bardak'; *piyala* (tk) 'cam'; *post* (k) (پوست) 'post, deri'; *rast*; *rast bol-* (thk) (راست) 'doğru olmak, adil olmak'; *rastlan-* (th) 'doğru çıkmak, haklı bulunmak'; *rënk* (k) (رنک) 'renk'; *rusvay* (th) / *urısvay/urısfay/urıspay* (k) (رسوا) 'utanç verici, rezil, rezalet, rüsva'; *rusvayla-* (th) 'hakaret etmek, incitmek'; *ruzg'ar* (k) (روزگار) 'rüzgâr'; *sayar/saxar* (h) / *šahar/šëxër* (k) / *šaxar* (t) (شهر) 'şehir'; *šaharistan/šëxristan* (k) 'büyük şehir'; *sadë* (k) (ساده) 'sade, yalın'; *sappir* (t) (سپهر) 'safir, gök yakut'; *saryoş/sarhoş* (k) (سارویه + سر) 'sarhoş'; *sël'bi/sël'vi* (k) (سرو) 'selvi, kavak'; *sërmiyë* (k) (سرمیه + سر) 'sermaye'; *sërt* (k) (سرد) 'sert, sıkı'; *sima* (k) (سیمما) 'sima, yüz, çehre'; *sini* (k) (سینی) 'büyük, geniş'; *sirin* (h) / *širin* (t) (شیرین) 1. 'asil, soylu' 2. 'şirin, hoş, tatlı'; *sirin ker-beğenmek*, hoşlanmak'; *sisë* (h) (شیشه) 'şişe'; *šahar* (t) (شفاق) 'sabah, şafak (vakti)'; *šaptala* (t) (الشو + شفت) 'şeftali'; *şeker* (t) (شکر) 'şeker'; tava (thk) (تاوه) 'tava'; *tazë* (k) (تازه) 'taze, diri'; *ten* (t) (تن) 'ten'; *terdža/ter'adža* (t) / *tërdžë* (h) (پنجره) 'pencere, cam'; *tërezi* (k) (ترازو) 'terazi'; *teyz'ltëyiz* (t) / *tëz* (hk) (تیز) 'hızlı, çevik'; *tëzyah* (k) (تغذیه) 'tüfek'; *tezagah* (k) (کاه + دست) 'tezagah'; *tombël* (k) (تنبیل) 'tembel, uyusuk'; *tufëk* (k) (تفک) 'tüfek'; *usta* (thk) (استاد) 'usta'; *ver'an* (t) / *vëren* (h) / *viren* (k) (ویران) 'viran, harap, yıkık'; *ya* (t) (یا) 'ya, ya da, fakat'; *zëxër/zëër* (k) (زهر) 'zehir'; *zëncëfil* (k) (زنجبیل) 'zencefil'; *zëngin* (k) (سنگین) 'zengin'; *zërdëli* (k) (الو + زرد) 'kayısı'; *zilif* (hk) (زولف) 'zülüf, lüle'; *ziyan/zıyan* (k) (زیان) 'zarar, hasar'; *ziyank'ar/zıyank'ar* (k) 'müsrif, savurgan'; *zor* (thk) (زور) 1. 'güç, kuvvet' 2. 'emek, iş'; *zor èt-* 'yüklenmek'.

2. 6. İbraniceden Geçen Alıntı Kelimeler

açeret (t) (הפסח) 'Paskalyanın 7. günü'; *adam* (thk) (אדם) 'adam, insan'; *adonay* (th) (אדוני) 'Allah, Tanrı'; *alefbet* (t) (אלפבית) 'alfabe' (Fr. alphabet); *amen* (t) / *amën* (h) (אמין) 'amin'; *Aram* (h) (ארמי) 'MÖ 11-8. yüzyıllarda Mezopotamya'da yaşamış bir halk'; *Aramca* (h) 'Sami dillerinin batı lehçelerini içine alan ve milattan önceki dönemlerde kullanılmış olan ölü bir dil'; *aravot* (h) (ערבה) 'bozkır, step'; *Aron* (h)

(ארגון) 'Nuh'un gemisi'; *aş* (t) (עֵיִשׁ) 'büyük ay'; *avan* (tk) (חטא) 'günah'; *avanla-* (h) 'günah işlemek'; *avoda* (t) (שירות) 'hizmet, memuriyet'; *bahur* (thk) (בחור) 'genç (insan)'; *baruh* (t) (מאוישר) 'pek mutlu'; *bayat* (h) (הבהט) 'kaymaktası, albatr'; *béézrat yaşsem* (t) (עזרתו של אלוהים) 'Allah'tan (gelen) yardım'; *bèyèma* (h) (בעל) 'hayvan'; *bèhira* (k) (בחירה) 'seçilmiş'; *beroš* (t) / *bèroš* (h) (ברוש) 'servi'; *cabor/cobor* (h) (חזמת) 'pul'; *cavaa* (th) (צוואה) 'vasiyetname'; *cavaa èt-* 'emretmek'; *cafon* (th) (חצות) 'gece yarısı'; *cafon* (k) (צפון) 'kuzey'; *cedaka* (t) (צדקה) 'sadaka'; *dar* (h) (פנייה) 'inci'; *darom* (th) (בצהריים) 'öğle'; *deraša* (t) / *dèraša* (h) (הדרשה) 'vaaz'; *dèbèha* (th) (קורבן) 'kurban'; *dèbèha èt-* 'kurban etmek'; *dèus* (t) (חותם) 'mühür'; *dohan* (h) (דוחה) 'masa (Kenesa'da Kutsal Kitab'ın okunduğu masa)'; *dor* (th) (דור) 'kuşak, nesil'; *èrbi* (thk) (מורה) 'öğretmen'; *gabbay* (thk) (רואה השבונות) 'muhasip'; *gaham* (thk) (כהן) 'Karayların ruhani lideri'; *galut* (th) (גלות) 1. 'kovulma, sürülme' 2. 'esaret'; *gan èdèn* (k) / *gan-èdèn* (h) (גן-עדן) 'cennet'; *ganneden* (t) 'cennet bahçesi'; *ganlah* (h) (גִּלְחָה) 'din adamı'; *gazzan* (thk) (האקאן) 'din adamı (Karayların dini liderlerine verilen ad)'; *gehal/yehal* (h) (מזבח) 'sunak'; *gevir* (th) (עשיר) 1. 'zengin, para babası' 2. 'saygın kişi'; *gilèy* (h) / *gil'ay* (t) (מחילה) 'manevi kurtuluş'; *guf* (th) (גוף) 'beden, cisim'; *yaşgaha* (th) (פיקוח) 1. 'gözetim' 2. 'öngörü'; *yoaca* (h) (חיוב) 'masraf, harç'; *hadžgaha* (t) (סודי) 'gizli'; *halas* (h) / *halaš* (t) / *çalaš* (k) (חלש) 'zayıf, kırılğan, güçsüz'; *hatan* (th) (חתן) 1. 'nişanlı' 2. 'yeni evli'; *hatna; hatna kıl-* (th) 'sünnet olmak'; *hazzir* (t) (בשר חזיר) 'domuz eti'; *hèlèk* (h) (פרק) 'bölüm, kısım'; *hiššuvuluh* (t) (כישוף) 'büyü'; *hummas* (h) (ביבליה) 'Kitab-ı Mukaddes'; *huppa* (th) (נישואים) 'taç giyme, evlendirme'; *kadaş* (k) (קדוש) 'kutsal'; *kaddim/kedèm* (h) / *kadim/kedem* (t) / *kadım* (th) (מזרח) 'doğu'; *kalla* (h) / *kan'la* (t) (כלה) 'nişanlı, gelin'; *kammut* (h) (גדול) 'büyüklük'; *kaovana* (t) / *k'avovana* (k) (כוונה) 'niyet'; *kaood* (th) (הכבוד) 'şeref, onur, namus'; *kazdimli* (t) (הכלדית) 'Keldanilerin ülkesine ait; münecimlikle ilgili'; *keneaanlı* (t) (כנען) 'tüccar, satıcı'; *kenesa/kensa* (th) (הכנסייה) 'Karayların ibadet ettikleri yer, ibadethane'; *keruvm* (t) (כְּרוֹב) 'melek'; *kesita* (t) (כסף) '(madeni) para'; *kına* (th) (חינה) 'matem şarkısı, acıklı şarkı'; *koduy* (th) (אפנדי) 'bey, beyefendi; hanım, hanımefendi (konuşma dilinde nezaket ifadesi)'; *koduča* (t) (גברת) 'hanım, hanımefendi'; *koyen* (t) / *koyèn* (k) (כהן) 'papaz, din adamı'; *kuşlu* (th) (כישי) 'zenci, Etiyopyalı'; *luhot* (th) (קמריון) 'tonoz, kemer'; *mabbul* (k) / *mabul* (h) (מבול) 'büyük su taşkını, sel'; *maggefa* (h) (אסון) 'felaket, afet'; *malhut* (h) (מלכות) 'krallık'; *mappala* (t) (מכשפה) 'cadi'; *masiyah* (h) (משיח) 'Mesih'; *mazal* (t) / *mazzal* (th) (מאוישר) 'mutluluk, saadet'; *melaha* (t) (מלאכה) 'zanaat, meslek'; *micva* (thk) (חוזה) 1. 'talep, istek' 2. 'ant, ahit'; *midraş* (th) (מדרש) 'din okulu'; *migdaş* (t) / *mikdaş* (th) (מקדש) 'tapınak, mabet'; *mila* (t) / *milè* (h) (מילה) 'sünnet'; *mindar* (th) (מדבר) 'çöl'; *minyay* (th) (וסת) 'âdet, töre'; *miyus* (th) / *mius* (t) (מלוכלך) 1. 'kirli, pis' 2. 'çirkin, biçimsiz'; *mizbèyah* (h) (ההקרבנה) 'kurbanlık'; *mizmor* (h) (מזמור) 'mezmur'; *mizrah/mızrah* (th) (מזרח) 'doğu'; *moav* (h) (מואב) 'moab; bir millet ismi'; *moèd* (h) / *moèd* (t) (תג) 'bayram'; *navi* (th) (נביא) 'peygamber'; *neşama* (t) / *nèşama* (h) (נשמה) 'ruh'; *neşer* (t) / *nèşer* (k) (נשר) 'kartal'; *noèflik* (th) (ניאוף) 'zina, evlilik dışı cinsel ilişki'; *ola* (th) (נדר) 'adak, kurban sunma';

otiyot (h) (אות) 'harf'; *parasa* (h) (פיסקה) 'Kitab-ı Mukaddes'ten bir bölüm'; *parnasa* (h) (הכנסה) 'gelir, kâr'; *paro* (th) (פרעה) 'firavun'; *pêhsimêt* (k) (ראסק) 'peksimet'; *pesah* (t) / *pêsah* (h) (פסחא) 'paskalya'; *pešat/pêsat* (t) (לשאה) 'İbranice metni kelimesi kelimesine Karayca'ya nakletme'; *piyut* (th) (תפילה) 'dini konulu kısa metin, dua kitabı'; *rabban* (th) (רב) 1. 'yahudî' 2. 'Talmudist; Talmud'un yorumuna inanan'; *rakiya* (h) (כחול) 'gökyüzü'; *ramot* (th) (אלמוג) 1. 'bir tür kıymetli taş' 2. 'mercan'; *raša* (thk) (חויטא) 'günahkâr'; *ribbi* (th) (רבי) 1. 'haham' 2. 'bey, beyefendi' 3. 'hoca, öğretmen'; *rofe* (t) (רופא) 'doktor, hekim'; *sakkana* (h) (סכנה) 'tehlike, vahamet'; *sêfêr* (h) (ספר) 'kitap'; *setar* (h) / *setar* (t) / *setar* (hk) (חווה) 'evlilik sözleşmesi'; *setarsız* (h) 'meşru olmayan eş'; *sibba* (th) (סיבה) 1. 'Allah'ın takdiri, takdiri ilâhî' 2. 'sebepe, vesile'; *sibba êt-* 'sebepe/vesile olmak'; *sibba etivci* 'müsebbip, sorumlu'; *sof* (th) (סוף) 'son, bitim'; *sohad* (h) / *šohad* (th) (שוחד) 'rüşvet'; *šabbat* (thk) (שבת) 'Cumartesi (günü)'; *šem* (th) (שם) 'ad, isim'; *šira* (t) (שיר) 'şarkı'; *talmid* (h) / *talmid* (t) (תלמיד) 'öğrenci'; *tefin'la* (t) / *tifil'a* (th) / *têfile/têfilla* (h) / *têfila* (k) (תפילה) 'dua'; *tefin'la êt-* 'dua etmek'; *teman* (t) / *tëman* (h) (תימנא) 'güney'; *tešuva* (t) / *tëšuva* (h) (חריטה) 1. 'iade, geri verme' 2. 'pişmanlık, nedamet'; *teva* (t) (טבע) 'doğa, tabiat'; *tiyilim* (h) (אליהי) 'mezmur'; *tora* (thk) (תורה) 'Tevrat; Kitab-ı Mukaddes'; *yaddês* (k) (הבריחה) 'lades (oyun)'; *yêud* (h) (להודיע) 'ilan etme, duyurma'; *yisraël* (t) (ישראל) 'İsrail, İsraili'; *zehut* (th) (שירות) 'hizmet'.

2. 7. Fransızcadan Geçen Alıntı Kelimeler

aks (h) (axe) 'dingil, denge'; *dêpêş* (k) (dépêche) 'telgraf'; *kontênt* (t) (content) 'memnun, hoşnut'; *organ* (h) (organe) 'organ, aza, üye'; *pandul* (k) (pendule) 'sarkaç, maşa'; *voyažutt'* (h) (voyage) 'seyahat etmek, yolculuk etmek'.

2. 8. İtalyancadan Geçen Alıntı Kelimeler

furin/fırin (k) (forno) 'fırın'; *levênt* (k) (levante) 'suçlu, cani, zorba'; *mandra* (k) (mandria) 'mandıra'; *piyanko* (k) (bianco) 'piyango'; *piyator* (k) (broker) 'simsar'; *skêle* (k) (scalo) 'iskele, rıhtım'.

2. 9. Lehçeden Geçen Alıntı Kelimeler

adž (t) (aż) 'henüz, şimdilik'; *alamot* (h) (ałamot) 'alamot: bir tür müzik enstrümanı'; *ale/ali/vale* (t) / *alok* (h) (Leh. ale) 'fakat, ama'; *ani* (t) (ani...ani...) 'bir...bile/olsun'; *aso* (k) (as) 'bey, birli, as: iskambil oyunu terimi'; *bal'as* (t) (walec) 'silindir'; *balsam* (k) (balsam) 'belsem, pelesenk yağı'; *bat* (t) (boat) 'kayık, sandal'; *bel'ma* (t) (białko) 'ak'; *bohon* (th) (bochenek) 'bir somun emek'; *brama* (t) (bramie)

‘(küçük) kapı’; *burak* (t) (burak) ‘pancar’; *busel/busul* (t) / *busol/bueyol* (h) (bocian/busioł) ‘leylek’; *cegla* (t) (cegła) ‘tuğla’; *cinamon* (t) (cynamon) ‘tarçın’; *čèrèšn’a* (t) (czereśnia) ‘kiraz’; *džed* (t) (dzieci) ‘ihtiyar’; *dosit* (h) (dosyć) ‘yeterince, yeterli derecede’; *dust-* (h) (dusić) ‘basmak, basınç uygulamak’; *farba* (th) (farba) ‘boya’; *fl’ašk’a* (t) (flaszka) ‘matara’; *galka* (t) (galka) ‘top, yumru, topuz’; *grata* (h) (krata) ‘pencere kafesi, izgara’; *gubal/yuba* (t) (huba) ‘ur’; *ğarbata* (h) (herbata) ‘çay’; *ğetman* (h) (hetman) ‘kraliçe’; *isk’arlat* (k) (szkarlat) ‘erguvan rengi’; *izdnadzè* (h) (jednakže) ‘bununla beraber, mamafih’; *izrada* (h) (zdrada) ‘ihamet, hıyanet’; *džebra* (t) (žebro) ‘eğe, kaburga (kemiği)’; *džorstva* (t) / *zorstva* (h) (žorstva) ‘mıdır, çakıl’; *kaflè* (h) (kafel) ‘çini’; *kapal’uš / kapèl’uš* (t) (kapelusz) ‘şapka, kep’; *Karaimščizna* (t) (Karaimszczyzna) ‘Trakay’da yaşayan Karaylara ait bölge, yer adı’; *karanya* (th) / *karan’ya* (t) (kara) ‘ceza’; *knot* (t) (knot) ‘fıtıl’; *koldun/kuldun* (t) (kołduny) ‘pelmeni (kalınca yufka parçalarına konularak haşlanmış kıyma)’; *kolek* (t) (kolwiek) ‘hiçbir zaman’; *koyut* (t) (kogut) ‘horoz’; *komin’* (t) (komin) ‘duman yolu’; *konfitura* (t) (konfitury) ‘reçel’; *kos* (h) (drozd) ‘karatavuk’; *koyal’* (h) (koyal) ‘demirci, nalbant’; *krvoda* (th) (krzywda) ‘hakaret’; *krokva* (t) (krokiew) ‘çatı kirişi’; *kropatva* (t) (kuropatwa) ‘keklik’; *krupnik* (t) (krupnik) ‘(kabuğu çıkarılmış) tane’; *ksiaška* (h) / *ksonška* (t) (ksiażka) ‘kitap’; *ksionze* (h) (ksiażè) ‘dük, prens’; *kwiet* (t) (kwiat) ‘çiçek’; *Leh* (th) (lech) ‘Polonyalı, Leh’; *Lehca* (h) ‘Lehçe, Leh dili’; *les* (th) (los) ‘kura’; *livyatan* (th) (lewiatan) ‘ejderha’; *lуска* (t) (skorupa) ‘kabuk’; *malpa* (t) (małpa) ‘maymun’; *mama* (th) (matka, mama) ‘anne’; *mastik* (t) (mastyks) ‘mum cilası’; *maternal* (t) (materiał) ‘malzeme, gereç’; *maternal’nu* (t) (materialny) ‘maddi, maddesel’; *mayufka* (t) (majówka) ‘(devrim öncesi Rusya’da-gizli-) Bir Mayıs toplantısı’; *modže/modžè/modžno* (t) (može/možno) ‘mümkün, muhtemel, olası’; *motıka* (t) (motyka) ‘çapa’; *möro* (t) (jako) ‘sanki, güya’; *mur* (h) (mur) ‘duvar’; *naved* (h) (nawet) ‘bile, dahi, hatta’; *nudž* (t) (nuż) ‘ne de olsa’; *odvèrya* (h) (odrzwia) ‘kapı’; *oyo* (t) (oho) ‘zehirli bir ağaç, *Antiaris Africana*’; *oley* (t) / *oleyok* (h) (olej/olejek) ‘yağ, tereyağı’; *onıks* (t) (onyks) ‘oniks; balgam taşı’; *oporok* (th) (proca) ‘mancınık’; *osmak* (t) (pieniądz) ‘bozuk para’; *ostèn* (h) (oścień) ‘zıpkın’; *ot* (t) (ot) ‘işte’; *otoj* (t) (otóz) ‘işte böyle’; *pahva* (t) (pochwa) ‘kutu, kılıf’; *panna* (t) (panna) ‘(genç) kız’; *par* (t) (par) ‘buhar, buğ’; *pava* (t) (paw) ‘tavus’; *penheš* (t) (pęcherz) ‘kabarçık’; *pihur* (h) (pryszcz) ‘sivilce’; *piscélka* (h) (piszczalka) ‘düdük, kaval’; *podłaya* (t) (podłoga) ‘döşeme, zemin’; *podvońska* (t) (podwiązka) ‘bağlama’; *polevaniya* (t) (polowanie) ‘av, avcılık’; *popas’t’ èt’-* (t) (Slav. *попастъ* < *popaść*) ‘yakayı ele vermek, yakalanmak, diline düşmek’; *pores’a* (t) (prosię) ‘domuz yavrusu’; *posay* (t) (posag) ‘çeyiz, gelin eşyası’; *povištet’-* (t) (powiśt’) ‘borç/ödünc almak’; *puyac* (h) / *puyaç* (t) (puchacz) ‘puhu kuşu’; *şak* (t) (wszak) ‘ki, ya, ne de olsa’; *şçodri* (t) (szczodry) ‘cömert’; *şklenka* (t) (szklanka) ‘bardak’; *şl’hta* (h) (szlachta) ‘soylular sınıfı’; *şnur* (t) (sznur) ‘ip, urgan’; *şpic* (t) (smarkacz) ‘(erkek) çocuk’; *tarca* (h) (tarcza) ‘kalkan’; *tata* (h) (tata) ‘baba’; *vayalar* (t) (waga) ‘terazi’; *vedža* (t) / *vèza* (h) (wieża) ‘kule’; *vènc* (t) (więć) ‘demek (ki), şu halde’; *vispa* (t) (wyspa) ‘ada’; *volla/volna* (t) (wełna) ‘tüy, kıl’;

yagada (t) (jagoda) '(çile, ahududu gibi) meyve, yemiş'; *yodla* (t) (jodła) 'köknar'; *zaklentı* (t) (zakleły) 'büyülü'; *zaraz* (th) / *zaras* (h) (zaraz) 'hemen, derhal'; *žen'c'-/žen'c' et'-/žencit-* (t) (żeniaczka) 'evlenmek'; *zrozumecet-* (h) (rozumieć) 'anlamak, kavramak, bilincinde olmak'.

2. 10. Litvancadan Geçen Alıntı Kelimeler

yribus (t) (grybus) 'mantar'; *šaka* (t) (šaka) 'dal, kol'.

2. 11. Moğolcadan Geçen Alıntı Kelimeler

abayla- (thk) (аБайлах⁶) 'saygı göstermek'; *abaylat-* 'ilahlaştırmak, tapmak'; *alanγasar/alank'asar/alınγasar* (k) / *alankasar* (th) (асар) 'dev, devasa'; *čëray* (t) (царай) 'yüz, çehre'; *ënkey-* (h) / *ën'key-* (t) / *ënkëy-* (k) / *ën'këy-* (hk) (?) 'boyun eğmek, baş eğmek'.

2. 12. Rusçadan Geçen Alıntı Kelimeler

a (t) (а) 'fakat, ama'; *aptëka* (h) (аптека) 'eczane'; *arfa* (h) (арфа) 'harp'; *arištovat'-* (h) (арестовать) 'tutuklamak, gözaltına almak'; *baḫamot* (th) (беремот) 'suaygırı'; *banka* (h) (банка) 'kar, küp, kavanoz'; *baraş* (k) (баран) 'koyun'; *bedženec* (t) (беженец) 'göçmen, mülteci'; *berven'a* (t) (бревно) 'kütük, tomruk'; *blin* (t) (блин) 'bir çeşit akıtma'; *bočka* (t) (бочка) 'fiç, varil'; *cërëp* (h) / *çèrep* (k) (черепок) 'kırık'; *dadë/dèdè* (h) / *d'ad'a* (t) (дядя) 'amca'; *do* (h) (до) 'kadar, dek, değin'; *duh* (h) (душа) 'ruh, can'; *dutt-* (h) (дуть) 'esmek, üfleme; püfleme'; *ëskëmle* (k) (скамейка) 'oturak, bank'; *glent'-* (h) (глэнт) 'bakmak'; *γnoy* (t) (навоз) 'gübre'; *γodën* (h) (достойный) 'değer, layık'; *γora* (th) (гора) 'dağ'; *γumna* (t) (гумно) 'harman (yeri)'; *γrëda* (t) (гряда) 'sıra'; *hota* (k) / *hote/ hot'a* (t) / *hot'* (h) (хоть) 'ise de, ...se bile, dahi'; *džëncit-* (t) (жениться) 'evlenmek'; *kanople* (t) (конопля) 'kendir, kenevir'; *kapik* (h) / *kerik* (k) (копейка) 'karik (Rus parası)'; *koren'* (t) / *korën* (th) (корень) 'kök'; *krovat* (th) (кровать) 'karyola, yatak'; *kruh* (t) (круг) 'daire, halka'; *kruk* (th) (крючок) 'çengel, korça'; *kubok* (h) (кубок) 'şarap kadehi'; *ladan* (t) (ладан) 'günlük'; *lišin* (t) (лишний) 'fazla, artık'; *lotok* (th) (лоток) 'tabla, işporta'; *makovč'a* (t) (капитель) 'sütun başlığı'; *moroz* (th) (мороз) 'soğuk, ayaz'; *nu* (t) (но) 'fakat, ama'; *okrušet'-* (t) (окружать) 'etrafını çevirmek,

⁶ Abagayla- /АВГАЙЛАХ/avgaylah: 'Bir kimseyi abagay olarak çağırmak; nazik davranmak, yakın davranmak' (Lessing 2003: 4); Abugay /АВГАЙ, ГУАЙ/avgay, guay: 'Bir kimsenin büyüklerine seslenirken kullandığı saygı sözü: bey, bay, ağa; sayın' (Lessing 2003: 8)

etrafında dolaşmak, kuşatmak'; *olen* (thk) / *olen'* (t) / *olên* (h) (олень) 'geyik'; *pasport* (h) (паспорт) 'pasaport'; *pauk* (t) (паук) 'öğümcek'; *peçora* (t) (пещера) 'mağara'; *pèrèkop* (h) (паракоп) 'hendek'; *pesok* (t) (песок) 'kum'; *podpert'*; *podpert' èt'k'an'* (t) (подпёртый) 'destekleyen'; *poki* (t) (пока) 'şimdilik, henüz'; *polk* (th) (полк) 'alay'; *popruğa* (t) (подпруга) 'kolan'; *prud* (t) (пруд) 'değirmen'; *rud* (t) (руд) '(16,38 kiloya eşit ağırlık birimi) pud'; *pulov* (k) (пулов) 'başak samanı'; *sit'n'ak* (t) (ситьняк) 'kamış'; *strac*; *staracèt-/strac-èt-* (h) (стараться) 'çabalamak'; *tancor* (t) (танцор) 'dansçı'; *taz* (t) (газ) 'leğen, tas'; *tioten'ka/tiotin'ka* (t) (тётенка) 'teyze, hala'; *tiot'a* (t) (тётя) 'teyze, hala'; *udž/judžè* (t) / *uzè* (h) (уж, уже) 'suylanı'; *ukorènt-* (h) (укореняться) 'köklenmek, kökleşmek, kök salıp yerleşmek, kök salmak'; *utu* (k) / *ut'u* (t) / *iti* (h) (утюг) 'ütü'; *vènéç* (h) (венеч) 'taç'; *vetet'-* (t) (веять) 'esmek, dalgalanmak'; *yès'ley/yès'l'a* (t) (ясли) 'yemlik, hayvan yemliği'; *zlošt*; *zlošt èt-* (t) (сложить) 'yığmak, istif etmek'.

2. 13. Slav Dillerinden Geçen Alıntı Kelimeler

adrès⁷ (h) (адрес) 'adres'; *buketčèh* (t) (букетик) 'buket'; *bul'ba/bulva* (t) (бул'ба) 'patates'; *cara* (h) (чаша) 'tas'; *cel'* (t) (цель) 'hedef'; *cenzor* (t) (цензор) 'sansür'; *çèrep* (t) (череп) 'kafatası'; *filosof* (th) (философ) 'filozof'; *forma* (h) (форма) 'biçim, şekil'; *fişnè* (k) (вишня) 'vişne'; *fundament* (th) (фундамент) 'temel'; *funt* (t) (фунт) 'libre'; *gora* (t) (гора) 'dağ'; *ğarbuz* (t) (арбуз) 'karğuz'; *iskra* (t) (искра) 'kıvılcım'; *džadna* (t) (жадна) 'hızlı'; *džal'* (t) (жалость) 'acıma'; *džè* (t) (же) 'ise, ki, ya'; *džila* (t) (жыла) 'kiriş'; *kaşı* (t) (каша) 'lара, mama'; *koloda* (th) (колодки) 'zincir'; *kolos* (th) (колос) 'başak'; *kolovrot* (t) (коловорот) 'ağaç matkarı'; *konec* (t) (конец) 'son, bitim'; *kopita* (t) / *kopèta* (h) (копыто) 'toynak, tırnak'; *kresla* (t) (кресло) 'koltuk'; *kulak* (t) (кулак) 'yumruk'; *laduška* (t) (ладушка) 'bir tür hamur'; *lahan* (h) (лохань) 'leğen'; *ledovné* (t) (ледник) 'buzluk'; *lemsè* (k) / *nemic* (h) (немец) 'Alman'; *levç'a* (t) (левця) 'sıra, oturma, bank'; *lipa* (t) (липа) 'ihlamur (ağacı)'; *lokot* (th) (локоть) 'dirsek'; *los* (h) (лось) 'Avrupa geyiği; iri boynuzlu bir geyik'; *mah* (h) (замах) 'el kaldırmak'; *mayıs* (k) (май) 'mayıs (ay)'; *mayt'/moget/mogèt* (t) (может) 'olabilmek'; *mıgla/mıyla* (t) (мгла) 'sis, pus'; *na* (t) (на) 'içinde, üstünde vs.'; *oboz* (t) (обоз) 'atlı araba katarı'; *oliva* (t) (олива) 'zeytin'; *otkaz* (t) (ответ) 'karşılık, yanıt, cevap'; *ovul* (h) (овёс) 'yulaf'; *papa* (t) (папа) 'baba'; *peç* (t) / *pèç* (h) (печь) 'fırın, soba'; *pèçora* (t) (пещера) 'mağara'; *pekla* (t) (пекла) 'cehennem'; *pèrèpèlicè* (перепёлка) '(dişi) bildircin'; *pil* (t) (пыль) 'tuz'; *plašč* (th) (плащ) 'pelerin'; *poçta* (h) (почта) 'posta'; *pod* (t) (под) 'altına, altında'; *porotka* (t) (порогта) 'sapan'; *pole* (h) (поле) 'alan, saha'; *prainuk* (t)

⁷ *adresse* 'adres' önce Fransızcadan Slav dillerine daha sonra da Slav dillerinden Karaycaya geçmiştir.

(правнук) 'torun ođlu'; *prèstirè* (t) (простыня) 'çarşaf'; *pusta* (th) (пустой) 'boş, (içi) koř'; *puška* (t) (пушка) 'kutu'; *ruble* (k) (рубль) 'ruble; para birimi'; *sad* (th) (сад) 'bahçe'; *sakla* (h) / *skala* (th) (скала) 'kaya, kepez'; *salam* (thk) (солома) 'sar, saman'; *serčik* (t) (спичка) 'kibrit (çöpü)'; *slava* (h) (слава) 'şan, şöhret'; *sliva* (h) (слива) 'erik'; *snur* (h) (снур) 'kurdele'; *sok* (t) (сок) 'su'; *sonet* (t) (сонет) 'eder, sone'; *sova* (t) (сова) 'baykuş'; *tanec* (t) / *tanec* (h) (танец) 'dans, oyun'; *tapta-* (thk) / *taptar et-* (k) (топтать) 'çiğnemek'; *tètè* (h) (тётка) 'hala, teyze'; *to* (t) (то) 'öyle, böyle'; *topaz* (t) (топаз) 'sarı elmas, topaz'; *trocki* (t) (троцкий) 'Trakay; Litvanya'nın eski başkenti ve Karayların yaşadığı yer'; *unuk* (t) (внук) 'torun'; *unička* (t) (внучка) 'kız torun'; *usposob* (h) (способ) 'tarz, usül'; *ustanova* (h) (установка) 'saptama'; *uvus* (th) (овёс) 'yulaş'; *vagon* (t) (вагон) 'vagon'; *val* (h) (вал) 'şaft, mil'; *vèdra* (k) (ведро) 'kova, gerdel'; *vènes* (h) (венец) 'taç'; *vikorent/vikorenc et-* (h) / *vikorent' et-* (th) / *vikorent et-* (t) (выкорчёвывать) 'kökünü kazımak, kurutmak'; *vihor* (h) (вихрь) 'kasırga'; *vina* (th) (вино) 'şarap'; *vost-* (h) (возить) 'götürmek, sevk etmek, nakletmek'; *voyevoda* (th) (воевода) 'voynoda'; *vraz* (t) (сразу) 'hemen, derhal'; *vuyél* (h) (уголь) 'kõmür'; *zabava* (th) (забава) 'eğlence'; *zabavlec-* (h) (забавляться) 'ounamak, eğlenmek, gönül eğlemek'; *zapona* (h) (запона) 'kaplama, örtü'; *zariz* (t) (зариз) 'hızlı'; *zasék* (t) (засека) 'park, çocukların oyun alanı'; *zavès* (h) (завес) 'ilmik'; *zurov* (h) (зуров) 'turna'; *i* (h) (и) 've, ile'; *želle- /žen'le-/žen'la-* (t) (жәллә) 1. 'acımak' 2. 'birinin acısını paylaşmak, başkalarının hislerine katılmak'.

2. 14. Ukraynadan Geçen Alıntı Kelimeler

ded (h) (дед) 'büyükbaba, dede'; *duzè* (h) (дузе) 'pek, çok, gayet'; *karvotka* (h) (карвотка) 'maşğara'; *kirnicè* (h) (Крик) 'dere'; *kramnicè* (h) (хранилище) 'stok'.

2. 15. Yunancadan Geçen Alıntı Kelimeler

abak (h) / *abah* (t) / *abak'* (k) 'put'⁸; *abanos* (k) (ἄβανος) 'abanoz ağacı'; *anahtar* (k) (?) 'anahtar'; *aver* (t) / *avèr* (h) (ἀέρα) 'hava'; *dèfnè* (h) (Δάφνη) 'defne (ağacı)'; *fèner* (hk) (φανάρι) 'fener'; *fırça/fırçı* (k) (βούρτσα) 'fırça'; *fırçıla-* (k) 'fırçalamak'; *fırtınalan-* (k) (φουρτούνα) 'kudurmak, azmak, kasıp kavurmak, fırtınanın şiddetini artırmak'; *gerep* (th) / *gerèb* (h) / *ger'ab* (t) (καράβι) 'gemi'; *hünüden ayız-* (k) (χωνί) 'huniden akıtmak/boşaltmak/sızdırmak'; *kèrèvèt* (k) (κρεβάτι) 'karyola, yatak'; *liman* (th) (λιμένα) 'liman'; *marmar* (th) / *marmor/marmur* (h) (μάρμαρο) 'mermer'; *papat'ya*

⁸ *Karayca-Rusça-Lehçe* sözlükte bu kelime her ne kadar Yunancadan Karaycaya geçtiği belirtilmiş olsa da Moğolca *abay* 'ilah' kelimesi ile ilişkilendirilmenin daha doğru olacağı düşüncesindeyiz. Öyle ki Yunancada 'put' anlamında εἰδωλο (eidolo < idol); 'Tanrı, İlah' anlamında ise θεός (theós) kelimesi ve türevleri kullanılmaktadır.

(k) (μαργαρίτα) 'papatya'; *papaz* (k) (πάστορας) 'kral'; *poiraz* (k) (βοριάς) 'poyraz; kuzey rüzgârı'; *sapunlan-* (th) (Yeni Yun. βαπώνι; Eski Yun. βαπων) 1. 'yıkamak, banyo yapmak' 2. 'sabunlanmak'; *sungér* (k) (σφουγγάρι) 'sünger'.

3. DEĞERLENDİRME

Karaycadaki alıntı kelimeler, alındıkları dillere göre sınıflandırılarak Karaycanın hangi diyalektlerinde kullanıldığı ile birlikte verilmiştir. Kelimelerin kendi dillerindeki karşılıkları da gösterilmiştir. Bu sınıflandırma sonucu ortaya çıkan tespitler, maddeler halinde şu şekilde gösterilebilir:

3.1.Karaycanın her üç diyalektinde ortak kullanılan alıntı kelimelerin sayısı az olmakla birlikte ortak kelimelerin Arapça, Farsça, İbranice ve Rusçadan alınan kelimeler olduğu görülmektedir. Alıntı kelimeler, kullanım sıklığına göre (*çoktan aza doğru*) sırasıyla Arapça, İbranice, Farsça ve Rusça şeklinde tespit edilmiştir.

3.2.Arapça ve Farsçadan alıntılanan kelimelerin, Karayların en erken yerleşim yeri olan Kırım'da buldukları sırada Karaycaya ödünçlenmiş olduğunu söylemek mümkündür. Arapça ve Farsça alıntı kelimeler, daha çok Kırım diyalektinde kullanılmaktadır. Ancak Trakay ve Haliç diyalektlerinde kullanılan Arapça ve Farsça ödünçlemelerin oranı Kırım diyalektine oranla az olmakla beraber kelimelerin geneli bu iki diyalekte ortak kullanılmaktadır. Trakay diyalektinde kullanılan kimi Arapça ve Farsça alıntılamar Haliç diyalektinde de kullanılmakta, ancak Haliç diyalektinde kullanılan kimi alıntılamar Trakay diyalektinde kullanılmayabilmektedir. Kırım ve Haliç bölgelerinin yakınlığı ve kültürel ortak mirasın yaşatılması için gerçekleşen ziyaretler bunu canlı kılmaktadır. Arapça ve Farsçadan alınan İslamî terimlerin Kırım diyalektindeki etkinliği önemlidir, Trakay ve Haliç diyalektlerinde ise neredeyse yok denecek kadar az olması dinî tercihlerin dile ne ölçüde yansıdığını göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca Karaycadaki Arapça ve Farsça alıntılamarın Oğuzcada da kullanılan kelimeler olmasının sadece coğrafi birliktelik ile açıklanması doğru değildir. Oğuzcanın Karayca üzerinde doğrudan etkisi olduğu görüşü, Karaycadaki Oğuzca unsurların derinlemesine incelenmesiyle açıklanabilir.

3.3.Karaycanın söz varlığı incelendiğinde Arapça ve Farsçanın yoğun etkisi açıkça görülür. Özellikle bu etki, Kırım diyalektinde kendisini göstermektedir. Arapça ve Farsça alıntı kelimelerin büyük bölümünün Kırım diyalektinde görülmesinin sebebi, uzun dönem Karaylar ile Kırım'da yaşayan Müslüman Türklerin iç içe geçmişi ve sosyo-kültürel etkileşimler ile açıklanabilir. Bunun sonucu olarak İslamiyetin etkisi altında Kırım diyalektinin canlılığını kaybetmesine yol açmıştır.

3.4.Daha çok Trakay ve Haliç diyalektlerinde kullanılan İbranice ödünçlemeler, Karayların dinî yaşamlarını devam ettirmelerinin sonucu olarak canlı kalabilmektedir. Bu ödünçlemeler, daha çok dinî terimlerdir. Kırım diyalektinde çok az kullanılan İbranice birkaç kelime aynı zamanda diğer iki diyalekte de kullanılan ortak kelimelerdir. Kırım diyalektindeki İbranice kelimelerin azlığı da yine Kırım Karaylarının sosyal ve dinî yaşamlarının ne ölçüde değiştiğini göstermektedir.

3.5.Yunanca, İtalyanca, Fransızca, Litvanca, Ukraynaca, Belarusça, Ermenice ve Aramiceden geçen az sayıda ödünçlemeler ile ilgili olarak öncelikle Yunancadan geçen kelimelerin her üç diyalekte de hemen hemen ortak kullanılan kelimeler olduğunu belirtmek gerekir. Yunanca kelimelerin Karaycaya farklı dillerden geçmesi muhtemeldir.

3.6.İtalyancadan geçen kelimelerin sadece Kırım diyalektinde kullanılması, Kırım'ın deniz ticaretinin önemli bir merkezi olduğunu ve Kırım-İtalya ilişkileri ile açıklanabilme ihtimalini akla getirmektedir.

3.7.Kullanılan Fransızca kelimelerin sayısı az olmakla beraber, bunların Yunancada olduğu gibi doğrudan Fransızca yerine başka bir dilden Karaycaya geçme olasılığı bulunmaktadır.

3.8.Litvanca, Belarusça ve Aramiceden geçen ödünçlemeler, yalnız Trakay diyalektinde kullanılmaktadır. Bunda, Trakay Karaylarının Litvanya'da yaşıyor olması ve Belarus ile olan coğrafi yakınlık bulunması oldukça etkili olsa gerektir.

3.9.Aramiceden önce İbraniceye, İbraniceden de Karaycaya geçmesi muhtemel olan ve Karaycının en eski dönemlerinde kullanılan alıntıların bugün sadece Trakay Karaycasında kullanılması, dinî yaşamın devam ettiği en canlı topluluğun Trakay Karayları olduğu hatırlandığında açıklanabilir olmaktadır.

3.10. Ukraynanın Haliç bölgesinde yaşayan Haliç Karayları tarafından kullanılan az sayıdaki Ukraynaca ödünçlemeler, sadece Haliç diyalektinde kullanılmaktadır.

3.11. Leh dilinden alınan ödünçlemeler Kırım diyalektinde çok az, Trakay ve Haliç diyalektlerinde ise yoğun kullanılmaktadır. Bunda Litvanya, Polonya ve Ukrayna'nın bölgesel yakınlığından çok Polonya Karaylarının Trakay ve Haliçte yaşayan Karaylar ile kültürel bağlarını sıkı tutmalarının etkisi vardır. Ayrıca Trakay diyalektindeki Lehçe ödünçlemelerin yoğunluğu, Polonya'dan zamanla Trakay'a gelip yerleşen Karayların etkisinden de kaynaklanmaktadır.

3.12. Rusça ve Slav dillerinden alınan ödünçlemelerin, Rus devrimi sonucunda, yönettikleri bölgelerde yaşayan pek çok topluluk üzerinde olduğu gibi Trakay ve Haliç diyalektlerinde de daha yoğun etkisi görülürken, Kırım diyalektinde ise

neredeysse hiç etkisinin olmayışının, Kırım'ın tarihî bağları ve sosyo-kültürel yapısı ile açıklanabilmesi muhtemeldir.

3.13. Farklı dillerden Karaycaya geçen alıntılamaaların daha çok isim görevinde kullanıldığı görülür. Bununla birlikte kimi bağlaç ve edatların da Karaycanın gerek söz varlığına gerekse söz dizimine etkisi görülmektedir. Bununla birlikte kimi isim soylu kelimelerin ihtiyaçlar doğrultusunda fiilleştirildikleri de görülmektedir.

Türk dilinin tarihî ve çağdaş lehçelerinde farklı dillerden alınan pek çok isim soylu kelimelerin, +*LA-*, +*LA-n-*, +*LA-t-* ve +*LA-ş-* isimden fiil yapma ekleriyle fiil görevine dönüştürülürken; duruma göre ettirgen, dönüşlü ve işteş çatı yapılarına da büründürülebilmektedir. İsim soylu alıntı kelimelerin fiilleştirilmesinde kullanılan yapı, Türk dilinin genelinde sıkça başvurulan (*b*)*ol-*, *et-*, *eyle-*, *tap-*, *var-*, *ver-* gibi yardımcı fiiller yardımıyla kurulan yapılardır. Karayca da bu yapılara başvurarak kimi isim soylu sözcüklerin fiilleştirilmesini sağlamıştır.

Türk dili, kimi isim soylu alıntı kelimeleri bu sistem doğrultusunda fiil yapar. Bu çalışmada ortaya çıkan en ilginç bulgu, Karaycada kullanılan bazı isim soylu alıntılamaaların; isimden-fiil yapma ekleri veya yardımcı fiiller ile kurulan birleşik yapılar sistemine başvurmadan doğrudan anlam ve görev bakımından fiil olarak kullanılmasıdır.

Trakay diyalektinde kullanılan *aşkar-* fiili Far. *âşikâr* 'görünmek, ortaya çıkmak' kelimesinden; *želle-/žen'le-/žen'la-* biçimlerinde 'acımak' ve 'birinin acısını paylaşmak, başkalarının hislerine katılmak' anlamlarında kullanılan fiil, Slav. жалити kelimesinden herhangi bir ek veya yapı birlikteliğine başvurulmadan türetilmiştir.

Haliç diyalektinde kullanılan *arıştovat'* fiili R. арестовать 'tutuklamak, gözaltına almak' kelimesinden; *dust-* fiili Leh. *duśić* 'basmak, basınç uygulamak'; *dutt-* fiili R. дуть 'esmek, üfleme; püfleme'; *glent'* fiili R. глянт 'bakmak'; *miacét-* fiili Ar. *mürâcaat* 'müracaatta bulunmak'; *vost-* fiili Slav. возить 'götürmek, sevk etmek, nakletmek'; ve *voyažutt'* fiili Fr. *voyage* 'seyahat etmek, yolculuk etmek' kelimesinden türeyerek aslında kaynak dilde isim soylu olan bu sözcükler doğrudan fiilleştirilmiştir. Tarihî ve çağdaş Türk lehçelerinde zaman zaman görülen bu durum, Karaycaya has bir özellik olmamakla birlikte Karaycada daha baskın kullanıldığı görülmektedir.

4. SONUÇ

Taranan ve tasnif edilen malzemeden elde edilen sonuca göre en kuvvetli ve en kalıcı Slav etkisi *Trakay* ve *Haliç Karaycası*nda görülmektedir. Elbette önceleri Slav dilleri *Kırım Karaycası*na da etkilemiştir ancak 15. yüzyılda Osmanlıların Kırım'ı

almasıyla birlikte *Kırım Karaycasının* Oğuzca ve Kıpçak dillerinden Tatarcanın yoğun etkisinde kalması ve zamanla bu etkileşimin *Kırım Karaycasının* kaybolmasına ve yerini Kırım Tatarcasına bırakmasına yol açması mümkün görülmektedir. Dinî tercihleri olarak Museviliği benimsemeleri dolayısıyla İbraniceden, özellikle dinî terminoloji kategorisinde yer alan alıntılar Karaycanın söz varlığını da etkilemiştir. Tatar ve Nogay Türkleri başta olmak üzere Müslüman topluluklarıyla kurulan ilişkiler, Arapça ve Farsçanın Karayca üzerindeki yer yer etkisini gösterir (Csató 1996: 331; 2010b: 34; Németh 2004: 111, 2010: 200).

Göç yollarının ve deniz ticaretinin en önemli duraklarından birinin Kırım olması münasebetiyle Avrupa toplulukları ile birtakım temasların kurulmasına ve böylece Avrupa dillerinden kimi alıntılarının, Kırım'da yaşayan Türk topluluklarının kullandıkları lehçelere geçmesine olanak sağladığı düşünülebilir.

Kaybolmaya yüz tutan Karaycanın söz varlığına, dinî gerekçeler sebebiyle İbranice, kültürel etkileşim neticesinde Arapça ve Farsça, sosyal ve coğrafi koşullar sonucu Slav dilleri, bilgi gereksinimi doğrultusunda da Avrupa dilleri doğrudan etki eden dillerdir.

KARAYCADAKİ ALINTI KELİMELERİN VERİLDİĞİ TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

đž	: c-ç arası bir ses
è	: kapalı e
š	: ş
γ	: ğ
č	: ç
χ	: ħ
ž	: j
'	: palatal sesler için kullanılır.

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça	t	: Trakay Karay Diyalekti
Eski Yun.	: Eski Yunanca	th	: Trakay ve Haliç Diyalektleri
Far.	: Farsça	thk:	: Trakay, Haliç ve Kırım Diyalektleri
Fr.	: Fransızca	tk	: Trakay ve Kırım Diyalektleri
h	: Haliç Karay Diyalekti	Yeni Yun.	: Yeni Yunanca
hk	: Haliç ve Kırım Karay Diyalektleri		
k	: Kırım Karay Diyalekti		
Leh.	: Leh dili, Polonyaca		
R.	: Rusça		
Slav.	: Slav dilleri		

KAYNAKÇA

- BASKAKOV, N. A., ZAJACKOWSKI, A., ŞAPŞAL, S. M. (1974), *Karaimsko-Russko-Polskij Slowar*, Moskva.
- CSATÓ, Éva Á., JOHANSON, Lars (1996), 'Zur Silbenharmonie des Nordwest-Karaimischen', *Acta Orientalia Hungarica*, 48, 329-337.
- CSATÓ, Éva Á. (1998), 'Das gesprochene Halitsch-Karaimisch', *Bahşı Öğdisi. Klaus Röhrborn Armağanı*, (haz.) J. P. Laut-M. Ölmez, Freiburg/İstanbul, 59-66.
- CSATÓ, Éva Á. (2002), 'Karaim', *Minor Languages of Europe*, A series of Lectures at the University of Bremen, Nisan- Temmuz 2000, 1-24
- CSATÓ, Éva Á. (2008), 'Karaim Studies At Uppsala', *Orientalia Suecana*, LVII, Uppsala.
- CSATÓ, Éva Á. (2010a), 'Report on an Uppsala workshop on Karaim studies', *Turkic Languages*, Volume 14, Number 2.
- CSATÓ, Éva Á. (2010b), 'A typological coincidence: Word order properties in Trakai Karaim biblical translations', *Turcologica*, S. 86, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- ÇULHA, Tülay (2006), *Karaycanın Kısa Sözcüğü* (Karayca-Türkçe Kısa Sözlük), İstanbul: Kebikeç Yayınları.
- KARAAĞAÇ, Günay (1997), 'Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler', *Türk Dili*, S. 552, s. 499-511.
- KOWALSKI, Tadeusz (1929), *Karaimische Texte Im Dialekt Von Troki*, Krakow.
- LESSING, Ferdinand D. (2003), *Moğolca-Türkçe Sözlük*, (çev.) Günay Karaağaç, C.1-2, Ankara: TDK Yayınları.
- NÉMETH, Michał (2004), 'Slavic Etymologies In Crimean-Karaim', *Studia Etymologica Cracoviensia*, vol. 9, Kraków.
- NÉMETH, Michał (2010), 'O Wpływach Polskich Na Język Karaimów Łuckich', *Rok V*, nr 2 (10), Krakow.
- ÖZKAN, Nevzat (2007), *Türk Dilinin Yurtları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÖZTÜRK, Abdulkadir (2014a), 'Türk Dilinin Kaybolmaya Yüz Tutmuş Bir Lehçesi: Karay Türkçesi', *Çağdaş Türk Lehçeleri Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi, (basılmamış bildiri).
- ÖZTÜRK, Abdulkadir (2014b), 'Leksikoloji Çalışmalarında Karaycanın Yeri', *V. Uluslararası Genç Türkologlar Sempozyumu*, 24-26 Nisan 2014, Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, (basılmamış bildiri).
- SZYSZMAN, Simon (1989), *Les Karaites d'Europe*, Acta Universitatis Upsaliensis-Studia Multiethnica Upsaliensia, 7, Uppsala.
- www.tdk.gov.tr